

מצורף חוברת
תחילת מס'
עירובין

תלמוד בבלי
'גמרא ופירושה'

מסכת שבת

חלק כ"ג
דפים קנ"ה-קנ"ז

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מזכרת שבת

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

חלק כג
דף קנה-קנז

כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י

מכון 'תלמוד והלכה'

רחוב מנחם משיב 12

ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי

053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה

בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:

דיקטה

שערים ועימוד:

דוד לוי

050-4130067

סדר הלימוד משבת קודש פרשת עקב תש"פ
עד יום שני כ אב תש"פ

דף היומי מסכת שבת דף קנה עד דף קנז

הנושאים המרכזיים:

- מזל הנולדים (מזל יום, מזל שעה. אין מזל לישראל)

דף קנז

- הכרעת ההלכה במוקצה (כרבי שמעון או כרבי יהודה. דעת רבי יוחנן. מחמת מיאוס, מחמת איסור, חסרון כיס)
- הפרת והתרת נדרים בשבת (אם הפרת בעל מעת לעת. נדרים שיכל להישאל מבעוד יום)
- מעשה ופקקו את המאור ומדדו
- מדידה בשבת במתעסק

דף קנה

- שימוש באילן (צדדים וצידי צדדים)
- האכלת בהמות בשבת (מטרח באוכלא, לשוויי אוכלא. אופן ההאכלה. אין מזונותן עליך)
- מזונות הכלב (ג' ימים במעיו. אם יש להאכילו)

דף קנו

- לישה (נתינת מים. בלילה עבה ורכה בשינוי)

אלפי שעות תורה יכולות להיות שלך בקלות!

זכינו ובס"ד חוברות 'גמרא ופירושה' מתקבלות
מידי שבוע בקורת רוח ובהנאה מרובה בקרב
לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר בארץ
הקודש ובתפוצות.

עקב הביקוש הרב אנו נערכים להגדלת תפוצת
החוברות המודפסות, לשם כך אנו יוצאים
במבצע גיוס שותפים המעוניינים לזכות את
הרבים באלפי שעות תורה.

כל שותף יקבל הקדשה בתחתית הדף הנלמד
להצלחתו ולהצלחת בני ביתו או להבדיל
לע"נ יקיריו.

לשותפות חייגו:

053-3129507 | 052-7652482

הש"ם

כללים דקאמער געגרייטא ווערט דעל
 אן פיינעם פרייט. לויט חזוה אשטא
 אובסאן. מאכלין ארום הרבה על
 וויסן. שדורם על בתוך גרונה את
 השערות ומיחו לא הו כל כך כמו
 אובסאן. אכל מלעטיין. מפרש
 גממרא: אין מאמריין. מפרש
 גממרא: מהקטין. מפרש גממרא:
 אין נוסין גממרא לפני דברים. מפרש
 טעמא גממרא לא מוסא דרש
 מוויטות עליו שיוצאין ואוכלין בשדה
 אי משום דמא באגמא שמי לה:
 דריפאס. מל שס מקומן שיוצין
 בתוך היס: גמ' יי הלי גוואה.

כאבוס: אטענע דורא. על גבה
למנועט לרעד נדד שרעס: תפאול;
לנקום שפירן יכולם להחיר: שרעסו
לה לפנים מדיח הדבליע: ככלי.
מחור: מחורבן.
פיו: אלס וואו ענדער ווארט.
ואחרי: נאך.
לאו נר: אומגלעקליכע דעמאנצין.
אחרי יכולם להחיר: נאך שרעס
מינה מענטשן דעגלעס וואס זיי
שאנע יכולם להחיר ושרי אלס דרגי
בזהם קרי ליה העלטה: ושרי שופוט
אחרי ליה היקוט: ועל כרחק קרי
מחורין דקאסער ככלי הווא:
מחלקטין דפיו ליה בידים.
יכולם להחיר: און מונועט ערלי.
שחור: שחור דברא: שור און מונועט

וְהַלֵּל שֶׁהָיָה לְפָנָיו מִתְּחִלָּה בְּיָמֵינוּ
וְהַלֵּל שֶׁהָיָה בְּשָׁר מִתּוֹמָה הֵלֵךְ
בְּיָמֵינוּ חוּץ ג' יָמִים מִמֶּנּוּ בְּהַלֵּל אֶל
בְּחִייו כִּי מִתּוֹמָה דְּרֻמוֹתָהּ בְּלוּעָה
בְּצִוְיָהּ חָיִים לֹא מֵיִתּוֹמָה דְּרֻמָּה
בְּהַמָּה הַמִּקְשָׁה (חֲסִין דף ע"א);
שַׁמֵּעַ מִיָּנֵה מְדַבֵּר מִתּוֹמָה שֶׁהָיָה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מִוִּזְנוֹתָהּ
מִשָּׁה אֲרוּרִים מַעֲט כְמוֹ אֲחוּס;
וְחוֹטְרָה כְּפָרִים יִכְהוּ בְּמִקְל מִיד
שֶׁלֹּא יִכָּה מַרְגִּילוֹ אֲחֵלּוֹ; אֶל אֲבָל
כִּי יִלְחֹד לָהּ חֲזָרָה אֲחֵלּוֹ; אֲבָל בְּהַמָּה

[illegible]

שבת דף קנה

שבת קודש פרשת עקב תש"פ

שאלה על רבא: כברייטא מבואר שאף שאסור להשתמש בצידי האילן, מותר להשתמש בצידי צדדים

לעיל שנינו דעת רבא שמי שאוסר להשתמש בצדדים, אוסר גם בצידי צדדים. הגמרא מקשה על כך מברייטא:

אִיתִיבָה רַב מִשְׁרָשִׁיא לְרַבָּא: נָעֵץ (דף קנה) יִתֵּד בְּאֵילָן, וְתֵלָה בָּהּ כָּל־כֶּלֶה (סל), וּבִתּוֹךְ הַסֵּל נִתַּן אֶת הָעִירוֹב, (הרוצה ללכת יותר מאלפיים אמה מחוץ לתחום, מניח עירוב [מזון ב' סעודות] בסוף התחום, ומשם יכול ללכת עוד אלפיים אמה).

אם הסל נמצא לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרָה טַפָּחִים, אֵין עִירוֹבו עֲרוֹב, שסל רגיל יש בו רוחב ד' טפחים, ונמצא שהסל הוא רשות היחיד, וכיון שהאדם נתכוון לשבות למטה תחת האילן שהוא רשות הרבים, אינו יכול ליטול את העירוב מהסל שהוא רשות היחיד למקומו שהוא רשות הרבים, וכיון שאינה סעודה הראויה לו, הרי לא קבע שם 'שביתה'.

אבל אם הכלכלה לְמִטָּה מִעֲשָׂרָה טַפָּחִים, עֲרוֹבו עֲרוֹב, שהרי הוא ועירובו ברשות הרבים, ויכול לקחת את העירוב, הרי קנה שם שביתה.

מדייקת הגמרא: טַעְמָא דְנָעֵץ יִתֵּד בְּאֵילָן - הטעם שהעירוב מועיל הוא מפני שלא הניח את הסל באילן עצמו, אלא נעץ יתד באילן, ועליו הניח את הסל, נמצא שהיתד הוא 'צידי האילן', והסל שמונח על היתד הוא 'צידי צדדין'.

ומשמע מכך: הָא לֹא נָעֵץ - אבל אם לא נעץ יתד באילן, אלא קשר את הסל באילן עצמו, אֲפִילוּ אִם הַסֵּל נִמְצָא לְמִטָּה מִעֲשָׂרָה טַפָּחִים, אֵין עִירוֹבו עֲרוֹב, שאסור לו לקחת את העירוב מתוך הסל, שנמצא שהוא משתמש בצידי האילן,

וְהָא הָאֵי תֵּנָא דְקָאָסֵר בְּצַדִּין - הרי מבואר שתנא זה אוסר להשתמש בצידי אילן, וְקָשְׁרִי בְּצַדִּי צַדִּין - ומתיר להשתמש בצידי צדדין.

תשובה: אפשר לומר שהברייטא מתירה גם בצדדים וגם בצידי צדדים, אלא שאם הסל מונח על העץ עצמו, הרי היה מזיז גם את העץ עצמו, ולכן מדובר דוקא כשהסל מונח על יתד

אָמַר רַב פֶּפְּא: אִפְשָׁר לְבָאֵר שְׁבִרִיתָא זֶה סוֹבֵרֵת שְׁבִין צַדִּין וּבֵין צַדִּי צַדִּין מוֹתֵרִין, וְהִטְעָם שֶׁהִבְרִיתָא מְדַבֵּרֵת דּוּקָא כְּשֶׁנָּעֵץ יִתֵּד, מִפְּנֵי שֶׁהָקָא כְּכֹל־כֶּלֶה דְּחֻקָּה עֲסָקִין - כֵּאֵן בְּבִרִיתָא מְדוּבֵר בְּכֹל־כֶּלֶה שְׁפִיָּה צַר, וְקִצְרָה הִיא, וּמִכְנִיס יָדוֹ לְתוֹכָהּ בְּדוּחָק,

דְּבִהְדִּי דְשָׁקֵל לָהּ לְעֲרוֹב - ואם הסלסלה היתה קשורה בעץ עצמו, הרי כאשר היה לוקח את העירוב מהעץ, קָמַנִיד לָהּ לְאֵילָן - הרי הוא היה מזיז את האילן, וְקָמַשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֵילָן גּוּפָה - ונמצא שהוא משתמש באילן עצמו, לכן מדובר דוקא באופן שהוא תלה יתד באילן ועליו את הסלסלה, וכך כשהוא מוציא את העירוב - מזיז את היתד, אך לא את האילן עצמו.

הלכה: צדדים אסורים. צדי צדדים מותרים

והלכתא, צדין אסורין, צדי צדין מתירין.

כיון שצדדים אסורים, הבונה סוכה בסמוך לאילן, לא יבנה את הסולם שמוביל לסוכה – על האילן עצמו, שנמצא משתמש בצידי אילן

אמר רב אשי: השתא דאמרת צדין אסורין,

האי דרגא דמדלףא - סולם שעולין בו לסוכה, שעושין סוכה על עמודים גבוהים, והסוכה סמוכה לאילן, לא לנחה איניש אדקלא - לא יניח אדם את ראש הסולם (המוביל לסוכה) על הדקל, דהו להו צדין - שכאשר עולה בסולם, משתמש בצדין, שהסולם הוא צדדים שהוא מונח על האילן, ואסור להשתמש בצידי אילן,

אלא לנחה אגואזי לבר מדקלא - אלא יתקע יתד בצדי האילן, ויסמוך הסולם עליו, ואזי היתד הוא צדדים, והסולם הוא צידי צדדים.

וכי סלק - וכאשר הוא עולה בסולם, לא לנח כרעה אגואזי - לא יניח רגלו על היתדות, שהם צידי אילן, אלא לתנח אקנין - אלא יניח את רגלו על שליבות הסולם, שהם צידי צדדים (שהיתדות הם צדדים, והסולם הוא צידי צדדים), או על הקנים שעליהם בנויה הסוכה (שהם לא עומדים על האילן כלל).

משנה

איזו 'שירחה' מותרת בהכשרת והכנת מאכל לבהמה בשבת, פתיחת חבילות אגודות, או גם פיזור החבילה שיהיה נוח לבהמה לאוכלם

מתירין פקיעי עמיר - מתירים אגודות של קשים (שקשורים בקשר שאינו של קיימא בשני קשרים, קשר בראש האגודה וקשר בתחתית האגודה) לפני בהמה, שיהיו נוחים לה לאוכלם, שכאשר הקשים אגודים אין הבהמה יכולה לאוכלם.

ומפספסין את הכיפין - מפזרים ומפרידים לבהמה אגודות של קשים (שקשורים בג' קשרים, אחד בראש האגודה, אחד באמצע, ואחד בסוף),

נמצא שפקיעי עמיר וכפין, שניהם אגודות קשים, אלא זה קשור בשני קשרים, וזה בג' קשרים, ובשניהם מותר גם להתיר את האגודה וגם לפזרה ולהפרידה. מפני שהם ראויים ועומדים למאכל בהמה, ומותר לטרוח במאכל בהמה.

אבל לא את הזירין - אגודות של ענפים לחין של ארז, אסור לפתוח את האגודה, וכן אסור לפזרם ולהפרידם, מפני שבדרך כלל אינם עומדים למאכל בהמה אלא להסקה, ואסור להכשיר מאכל לבהמה בשבת.

(זה הוא ביאורו של רב הונא למשנתינו. אולם רב יהודה חולק ואומר, שפקיעי עמיר, הם חבילות קש שקשורים בשני קשרים, וזירין הם חבילות קש שקשורים בג' קשרים, ואותם מותר רק לפתוח את הקשר, כדי שהבהמה תוכל לאוכלם, אבל אסור לפזרם ולהפרידם, שזה רק לתענוג הבהמה ולא לצורך. וכיפין, הם אגודות ארז שאותם מותר גם לפתוח

ולהפריד שבלא זה הבהמה לא אוכלתם, שכאשר הם דחוקים הם מתחממים, ואינה מריחה ריחם כל כך, וקצה בהן. [סברות רב הונא ורב יהודה יבוארו בגמרא].

אם מותר לחתוך מאכל לבהמה, או שהוא טירחה שלא לצורך

אין מְרַסְקִין [אין מחתכין] **לֹא אֶת הַשְּׁחַת** [תבואה שקוצרים אותה בעודה עשב למאכל בהמות], **וְלֹא אֶת הַחֲרוּבִין לְפָנֵי בְּהֵמָה, בֵּין דָּקָה וּבֵין גָּסָה**, משום שהשחת והחרובין אינם עומדים לאכילה שהחרובין קשים, ואף השחת מדובר באופן שאינה ראויה לאכילה (כמבואר בגמרא באיזה אופן מדובר), ואסור לטרוח בשבת במאכל בהמה שאינו ראוי לה כלל, בלא הכנה זו.

(זה הוא ביאורו של רב הונא למשנתנו. אולם רב יהודה חולק ואומר, שמדובר בשחת וחרובין רכים, ובגלל שהם כבר מאכל העומד לבהמה אסור עוד לטרוח בהם, אבל אילו הם היו קשים היה מותר, שלשיטתו מותר להכשיר דבר שכלל לא ראוי, שיהיה ראוי למאכל בהמה).

רַבִּי יְהוּדָה מְתִיר בַּחֲרוּבִין לְדָקָה - לבהמה גסה, שהיא טוחנת את האוכל דק דק, ואצלה חרובין קשים ראויים לאכילה, ולכן מותר לטרוח בזה לצורכה.

(זה הוא ביאורו של רב הונא למשנתנו, אולם רב יהודה חולק ואומר, שכונת המשנה להתיר לחתוך חרובין לדקה, היינו לבהמה דקה ששיניה דקות, ואינה יכולה לאכול אפילו רכים בלא ריסוק, ולכן זה נקרא לעשות לה אוכל וזה מותר).

גמרא

רב הונא: מותר לטרוח בפקיעין וכיפין שהם מיועדים למאכל בהמה. ואסור לטרוח בזירין שאינם מיועדים למאכל בהמה

אָמַר רַב הוֹנָא: הֵן הֵן פְּקִיעִין הֵן הֵן כִּיפִין, שניהם הם חבילות של קשים, והחילוק ביניהם הוא: **פְּקִיעִין, תְּרִי** - חבילות קש שאגודות בשני קשרים, קשר למעלה וקשר למטה. **כִּיפִין, תְּלָתָא** - חבילות קש שאגודות בג' קשרים, קשר למעלה, קשר באמצע, וקשר למטה.

זִירִין, דְּאֶרְזֵי - חבילות ענפים לחין של ארז שבעודם לחין ראויין לבהמה, ורוב בני אדם מניחין אותם להתייבש לעצים להסקה.

וְהָכִי קָאָמַר: מְתִירִין פְּקִיעֵי עֲמִיר לְפָנֵי בְּהֵמָה, וּמַפְסָסִין - מותר בין לפתוח את האגודה (הקשורה בשני קשרים), ובין להפרידה ולפזרה לפני הבהמה, **וְהוּא הִדִּין לְכִיפִין** (אגודה הקשורה בג' קשרים), שמותר בין לפותחה ובין להפרידה, שכיון שמתחילה הם אוכל, מותר לטרוח בהן להכשירם שיהיו יפים לה, ואף שיש בזה טירחה.

אָבַל לֹא אֶת הַזִּירִין - ענפים של ארז, **לֹא לְפַסְסֵם וְלֹא לְהַתִּיר** - אסור לפזרם לפני הבהמה ולא לפתוח אותם אם הם אגודים, כיון שמתחילה אינם אוכל, ועכשיו הוא עושה אותם לאוכל, הרי הוא מוליד אוכל בשבת.

אָמַר רַב חֲסִידָא: מַאי טַעְמָא דְּרַב הוֹנָא, קָא סָבַר לְמַטְרַח בְּאֶכְלָא, טְרַחֲנִין, שבדבר שתחילתו

אוכל קודם תיקון זה, מותר לטרוח ולהכשירו וליפותו לבהמה. אבל לשוויי אכלא לא משוינן - לעשות ולתקן אוכל, אסור.

רב יהודה: בפקיעין וכיפין, מותר רק לפתוח את האגודה, אבל לא לפזרם, שהם כבר אוכל. אבל בזירין מותר גם לפזרם, שהוא הכשרת דבר שיהיה ראוי למאכל בהמה

רב יהודה אָמר: הֵן הֵן פְּקִיעִין הֵן הֵן זִירִין, שְׁנֵיהֶן אֲגוּדוֹת שֶׁל קִשִּׁים,

פְּקִיעִין תְּרִי - קשורים בשני קשרים,

זִירִין תִּלְתָּא - קשורים בשלשה קשרים,

כִּיפִין, דְּאַרְזִי - ענפי ארז,

וְהִכִּי קָאָמַר, מִתִּירִין פְּקִיעֵי עֲמִיר (אגודות קשים, בשני קשרים) לִפְנֵי בְּהֵמָה, שְׂכַאשֵׁר הֵם קשורים, אינה יכולה כלל לאוכלם, ומשום צער הבהמה מותר להכשיר דבר שאינו ראוי כלל לאכילה, כדי שיהיה ראוי, אָכְל פְּסָפּוּסִי - לפזרם לֹא, שְׂכִינִין שְׂהוּא כְּבֵר אוֹכֵל, אסור לטרוח בו, שהפיזור של התבן הוא רק לתענוג לבהמה ואף בלא זה היא יכולה לאוכלם,

וְכִיפִין, פְּסָפּוּסִי נְמִי מִפְּסָפּוּסִין, שבענפי ארז, בלא פספוס אינה אוכלת אותם כלל.

אָכְל לֹא הִזִּירִין, שאסור לִפְסָפּוּסִי אותם, אֶלָּא לְהַתִּיר שלשה אוגדיהן, שזירין הם כמו פקיעין, וכדי לאוכלם אין צריכה הבהמה אלא שיפתחו את הקשרים שהיא תוכל לאוכלם, אבל לפספסם אסור שהוא משום תענוג בעלמא.

אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַב יְהוּדָה, קָסְבֵּר שְׁוִיִּי אָכְלָא מְשׁוּינָן - מותר לעשות פעולה כדי שהדבר יהיה אוכל, כל שבלא זה לא יכולה הבהמה כלל לאוכלם, אבל מְטַרְחָא בְּאָכְלָא לֹא טְרַחֲנָן - דבר שהוא כבר אוכל בלא תיקון זה, אסור לטרוח בו שהוא יהיה יותר ראוי ונוח לאכילה.

שאלה א' (על רב הונא): מהמבואר שאין חותכים חרובים, ואם מדובר ברכים הראויים לאכילה, הרי שאין טורחים באוכל

תנן, אין מְרַסְקִין אֶת הַשְּׁחַת, וְאֶת הַחֲרוּבִין לִפְנֵי בְּהֵמָה, בֵּין דְּקָה וּבֵין גָּסָה,

מַאי לָאו, חֲרוּבִין דְּמֵיא דְּשַׁחַת - וכי לא מדובר במשנה בחרובין שהם כמו שחת, שהרי המשנה מזכירה אותה יחד, מָה שַׁחַת דְּרַבִּיקָא - כמו שהשחת היא רכה וראויה לאכילה בלא ריסוק, אֶף חֲרוּבִין דְּרַבִּיקָי, כגון חרובין לחין, שראויין למאכל בהמה בלא ריסוק וריסוק ידיהו לתענוג בעלמא,

אֵלְמָא לֹא טְרַחֲנָן בְּאָכְלָא - הרי מוכח שאסור לטרוח בדבר שהוא כבר אוכל, ולכן אין מְרַסְקִים לא את השחת ולא את החרובין, וְהִתְיַבְּתָה דְּרַב הוּנָא שאמר שמותר לטרוח בדבר שהוא כבר אוכל.

תשובה: מדובר בחרובים קשים שאינם ראויים לאכילה בלא חיתוך, ולכן אסור לחותכם לעשותם 'אוכל'.

אמר לך רב הונא: לא - אין מדובר שהשחת והחרובין רכים, אלא להיפך: שחת דמאי דחרובין, מה חרובין דאקושי - שהם קשין, כגון שיבשו, אף שחת דאקושי - גם שחת המזכרת כאן, היא שחת קשה, היכי משכחת לה, בעילי זוטרי - איך אתה מוצא שחת קשה, בחמורים קטנים, שאף השחת קשה להם, וצריכה ריסוק, ולכן אין מרסקים את השחת ואת החרובין, שאסור לטרוח בדבר שאינו אוכל.

שאלה ב' (על רב הונא): אם תנא קמא מתיר לטרוח בדבר שהוא כבר אוכל, וכן רבי יהודה מתיר לטרוח בדבר שהוא כבר אוכל, מדוע רבי יהודה מתיר בחרובין רק לדקה, הרי ודאי שהיה צריך להתיר בשביל גסה, שאם אצל בהמה דקה היא נקראת אוכל, ודאי שאצל גסה היא נקראת אוכל

תא שמע, רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה.

לדקה אין, כיון שבהמה דקה אינה יכולה לאכול את החרובין בלא ריסוקם, והרי זה 'לעשות' דבר שיהיה אוכל, אבל לגסה לא, כיון שהיא יכולה כבר לאוכלם בלא ריסוק, ואסור לטרוח בדבר שהוא כבר אוכל.

אי אמרת בשלמא תנא קמא סבר מטרח באכלא לא טרחינן, ולפי זה תנא קמא אוסר לרסק בחרובין רכים, כיון שהם כבר אוכל, אבל שוויי משוינן - מותר לעשות דבר שאינו ראוי שיהיה ראוי, וממילא מותר לחתוך חרובים קשים,

לפי זה מבואר: היינו דקא אמר רבי יהודה: חרובין לדקה נמי שוויי אכלא הוא - שבהמה דקה אינה יכולה לאכול חרובין רכים בלא חיתוך, ולכן מותר לחותכם עבודה.

אלא אי אמרת תנא קמא סבר שוויי אכלא לא משוינן, ולכן אין חותכים חרובים קשים, מטרח באכלא טרחינן, וחותרים חרובים דקים שהם ראויים לאכילה גם בלא חיתוך,

אם כן קשה: רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה והרי כל שכן לגסה - לבהמה גסה, שהרי אם תנא קמא מתיר טירחה באוכל, וגם רבי יהודה מתיר טירחה באוכל, אלא שרבי יהודה אומר שחרובין ראויים לדקה בלא ריסוק, ולכן מותר לרסקם, אם כן ודאי שמותר לרסק לגסה, שהרי הם כבר ודאי ראויים לה, ומותר לטרוח באוכל.

(ואין לומר שרבי יהודה חולק על עיקר דבריו של תנא קמא ומתיר לעשות אוכל ואוסר לטרוח באוכל, שהרי תנא קמא אסר גם בקשים, ואם רבי יהודה מתיר לעשות אוכל, הרי בגסה הוא לעשות אוכל, ואם כן היתה המשנה צריכה לומר רבי יהודה מתיר בין בדקה בין בגסה, ועוד, היה לו להתיר גם בזירין להתיר ולפספס, שהוא עשיית אוכל).

תשובה: אכן רבי יהודה לא מתיר אלא לחתוך חרובין לבהמה גסה

הגמרא דוחה ראייה זו, מי סברת דקה דקה ממש - מה שרבי יהודה אמר שמותר לחתוך בחרובין לדקה, אין הכוונה לבהמה דקה, אלא מאי דקה - הכוונה במה שאמר רבי יהודה בהמה דקה - בהמה גסה,

ומאי קרי לה דקה - ולמה רבי יהודה קורא לבהמה גסה, 'בהמה דקה', דדיקא באכלא - שהיא כוססת יפה ומדקת אוכלין בפיה, ונמצא שרבי יהודה מתיר רק בגסה, שהוא לעשות אוכל ואינו מתיר לטרוח באוכל.

שאלה על התשובה

הא מדקתני רישא בין דקה ובין גסה ור' יהודה אתנא קמא קאי: מפלל דרבי יהודה דקה דקה ממזש קאמר? קשיא.

שאלה ג' (על רב יהודה), מהמבואר שמחתכין דלועים, הרי שטודחים באוכל

תא שמע, מחתכין [עמוד ב] את הדלועין - התלושין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים, ולא אמרינן מוקצין הן לבהמה, דמאכל אדם הן,

מאי לא דלועין דמיא דנבלה - וכי לא מדובר בדלועים כמו בנבילה, מה נבלה דרכא, אף דלועין דרכי - כמו שהנבילה רכה, כך גם הדלועים רכים, אלמא טרחינן באכלא - הרי מוכח שמותר לטרוח באוכל, ותיובתא דרב יהודה.

תשובה, מדובר בדלועים קשים, שמכשירים אותם לאכילה

אמר לך רב יהודה: לא, נבלה דמיא דלועין, מה דלועין דאשוני - שהם קשין, אף נבלה דאשוניא - גם בנבילה, מדובר בנבילה קשה, והיכי משכחת לה, בבשר פילי - בבשר פילים שהוא קשה. אי נמי - עוד אפשר לומר בגריאתא זוטרי - שמדובר בגורי כלבים קטנים (כלבים צעירים), שכל נבלה קשה להן.

שאלה ד' (על רבי יהודה), מהמבואר שמפרכים תבן ואספסתא

תא שמע, דתני רב חנן מנהרדעא: מפרכין (מפוררים) תבן ואספסתא (תבואה שקוצרים אותה בתחילת גידולה למאכל בהמות), ומפרכין אותם יחד, שהבהמה אוכל את התבן כשמעורב בו אספסתא, אלמא טרחינן באכלא - הרי מוכח שמותר לטרוח באוכל.

תשובה, מדובר שתבן לא ראוי, ועכשיו מכשירו לאכילה

עונה הגמרא: מה שכתוב שמפוררים תבן, מדובר בתבנא סריא - תבן רקוב קצת שאינו ראוי לאכילה עד שיפוררוהו, וכעת עושה אותו אוכל. ומה שכתוב שמפוררים אספסתא, מדובר בעילי זוטרי - בחמורים צעירים, שאינם יכולים לאכול את האספסתא עד שמפוררים אותה, נמצא שאין זה טירחה באוכל, אלא טירחה לעשותם אוכל.

משנה

אסור להאכיל בעלי חיים באופן שהוא טירחה יתירה

אין אוכסין את הגמל - אין מאכילין אותו הרבה על כרחו, ותוחבין לו בגרונו.

וְלֹא דוֹרְסִין - שדורס לה בתוך גרונה שעורין, (דורסין הוא כמו אובסין, אלא פחות).
 בשני אופנים אלו תוחב לגמל אוכל למקום שאין הגמל יכול להחזירו, ויש בזה טירחה
 יתירה, **אָבֵל מְלַעֲטִין** - תוחבים לו אוכל למקום שהגמל יכול להחזירו, ואין בזה טירחה יתירה.
וְאֵין מֵאֲמִירִין אֶת הָעֵגְלִים [אין תוחבים לעגלים אוכל למקום שאין העגל יכול להחזירו],
אָבֵל מְלַעֲטִין [תוחבים לו אוכל למקום שהעגל יכול להחזירו].
וּמִהֶלְקֵטִין לְתִרְנָגוּלִין אוכל שמגיע למקום שהתרנגול יכול להחזירו.

ביאור זה הוא לפי ביאור רב יהודה בגמרא, אך רב חסדא חולק ואומר שמותר לתחוב
 אוכל לבעלי חיים אף למקום שאינם יכולים להחזירו, אלא שכל זה מותר ביד, אבל לא
 בכלי, (לשיטת רב חסדא, האכלה בכלי נקראת בגמלים 'אובסין' 'דורסין', ובעגלים 'מאמירין').

מותר לתת מים למורסן, ואין זה 'לישה' אבל אסור לערבכם

וְנוֹתְנִין מַיִם לְמִרְסָן (קליפות חיטים), ואין איסור לשה בנתינת המים, **אָבֵל לֹא גוֹבְלִין** - אין
 מערבים את המורסן עם המים, שיש בזה איסור לשה.

מותר להאכיל בעלי חיים שמוזנותם עליך

וְאֵין נוֹתְנִין מַיִם לְפָנֵי דְבוֹרִים וְלְפָנֵי יוֹנִים שְׂפִשׁוּכָּהּ, שהם יוצאים ואוכלים בשדה, או משום
 שמצויים להם מים באגם, ואסור לתת אוכל לבעלי חיים שאין מוזנותם עליך (שיש להם
 מזון בלעדך) מפני שהוא טירחה שלא לצורך.

אָבֵל נוֹתְנִין [מים] לְפָנֵי אֲוִזִין וְתִרְנָגוּלִין וְלְפָנֵי יוֹנֵי הָרְדִּיסִיּוֹת (יונים אלו נקראים כך על שם
 מקומם), מפני שכל אלו ניזונים בתוך הבית, ומזונותם עליך.

גמרא

אין אובסין – אין מאכילים הרבה בכוח, עד שנעשה לה כאבוס במעיה

מאי אין אובסין?

אמר רב יהודה: אין עושין לה אבוס בתוך מעיה.

מבררת הגמרא: מי אבא כי האי גונא שיאכילנה כל כך שירחיבו מעיה כאבוס.

מבארית הגמרא: אין, וכדאמר רב ירמיה מדפתי: לדידי חזי לי ההוא טיעא דאוקלה כורא
 ואטעינה כורא - ראיתי ישמעאלי שהאכיל את הגמל כור, והטעינה על גבה כור למזונות
 לדרך, לבד שאר משאות.

שנינו במשנה: אין מאמירין את העגלים, אבל מלעיטין.

איזו היא המראה, ואיזו היא הלעטה?

ביאור א': מותר להאכיל בעלי חיים אם תוחב את האוכל למקום שהיא יכולה להחזיר (עד בית הבליעה)

אמר רב יהודה: המראה, למקום שאינה יכולה להחזיר [שתוחבו לה לפניו מבית הבליעה]. הלעטה, למקום שיכולה להחזיר.

ביאור ב': מותר להאכיל בעלי חיים גם אם תוחב למקום שאינה יכולה להחזיר, אלא שיעשה זאת ביד ולא בכלי

רב חסדא אמר: אדי ואדי למקום שאינה יכולה להחזיר, והמראה בכלי, והוא אסור שזה טירחה יתירה. הלעטה ביד, וזה מותר אף אם תוחב אוכל למקום שאין הבעל חי יכול להחזירו.

שאלה על ביאור א, בכרייתא מבוואר ש'מהקלטין' ומלקיטין' תרנגולים, והיינו להאכילם בין למקום שיכולים להחזיר ובין למקום שאינם יכולים להחזיר, ונמצא שהאסור הוא רק להאכיל בכלי

מתיב רב יוסף: מהקלטין לתרנגולין, ואין צריך לומר שמלקיטין, ואין מלקיטין ליוני שובך וליוני עליה ואין צריך לומר שאין מהלקטין.

מאי מהלקטין, ומאי מלקיטין?

אלימא מהלקטין דספי לה בידה [תוחבו לתוך פיו], מלקיטין דשדי לה קמיהו - שמניח את האוכל לפניו, מכלל דיוני שובך ויוני עליה משדא קמיהו נמי לא - להניח לפניו גם אסור, וקשה לבאר זאת שהרי אין בזה טירחה.

אלא לאו מהלקטין למקום שאינה יכולה להחזיר, מלקיטין למקום שיכולה להחזיר, וכשם שהמשנה אומרת בתרנגולים 'מהלקטין', והיינו למקום שאינה יכולה להחזיר, הרי גם בעגלים וגמלים האופן שהמשנה מתירה ('מלעיטין') היינו למקום שאינה יכולה להחזיר, מכלל דהמראה בכלי - הרי מוכח שמה שהמשנה אסרת היינו אם עושה זאת בכלי, ותיובתא דרב יהודה, שביאר במשנה שאסור להאכיל למקום שאין הבהמה יכולה להחזיר.

תשובה: מה שהכרייתא אומרת 'מהקלטין' ומלקיטין' תרנגולים, היינו להאכילם למקום שיכולים להחזיר, או להניח לפניו, אבל להאכילם למקום שאינם יכולים להחזיר, אסור

אמר לך רב יהודה: לעולם מהלקטין, דספי לה בידה - שמאכילה בידו, והיינו למקום שיכולה להחזיר. מלקיטין, היינו דשדי לה קמיהו - שמניח לפניו, ורק אופנים אלו מותרים, אבל להאכיל למקום שאינה יכולה להחזיר, אסור.

ודקא קשיא לך יוני שובך ויוני עליה למשדא קמיהו נמי לא - ומה שהקשית, אם כן מדוע הכרייתא אומרת 'ואין מלקיטין ליוני שובך ויוני עליה', ולפי ביאור זה ש'מלקיטין' היינו להניח לפניו, משמע שאסור להניח לפניו אוכל, מדוע אסור והרי אין בזה טירחה,

טעם הדבר הוא, מפני שהני - אלו, תרנגולים, מזונותן עליה, ולכן מותר להאכילם. והני - ואלו, יוני שובך ויוני עליה, אין מזונותן עליה, שמצוי להם אוכל במדבר, ולכן אסור אפילו להניח לפניו.

בדנתנא, נותנין מזונות לפני כלב, ואין נותנין מזונות לפני חזיר, ומה הפרש בין זה לזה זה מזונותיו עליה וזה אין מזונותיו עליה, שארור אדם שיגדל חזירים.

[ראיה מהמשנה שאסור אפילו להניח אוכל, לפני בעלי חיים שאין מזונתם עליך]

אמר רב אשי: מתניתין נמי דיקא - מהמשנה גם מוכח שלפני בעלי חיים שאין מזונתם עליך, אסור אפילו להניח לפניהם, שהמשנה אומרת: אין נותנין מים לפני דבורים ולפני יונים שבשוכה, אבל נותנין לפני אוזין ולפני תרנגולין ולפני יוני הרדיסות, מאי טעמא? לאו משום דהני מזונותן עליך, והני אין מזונותן עליך.

שואלת הגמרא על ביאור זה: וליטעמך - ולשיטתך, מאי אריא מין - מדוע המשנה מדברת דוקא על מים, אפילו חטי ושערי נמי לא - אפילו חטים ושעורים גם יאסור להניח לפניהם, שהרי אין מזונתם עליך.

מבאר הגמרא: אלא בהכרח יש לומר, שאני מין - שונה מים, דשכיחי באגמא - שהם מצויים באגם, ולכן אסור לתת לפניהם מים, אבל חטים ושעורים מותר לתת לפניהם מפני שמזונות אלו לא מצויים להם.

יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטים לפיכך שוהה אכילתו ג' ימים

דרש רבי יונה אפתחא דבי נשיאה - על פתחו של בית הנשיא: מאי דכתיב 'ידע צדיק דין דלים', יודע הקדוש ברוך הוא בכלב שמזונותיו מועטים - שאין אדם חס עליו לתת לו מזונות הרבה, לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשה ימים.

כדתנן, כמה תשהה אכילתו במעיו ויהא טמא, בשר אדם מת מטמא באוהל. כלב שאכל בשר של אדם מת, כל עוד הכלב חי, אינו מטמא באוהל, שטומאה בלועה בבעלי חיים לא מטמאת.

אם הכלב מת, הרי הוא מטמא באוהל, שיש בתוכו בשר של אדם מת, ואין זה נחשב 'טומאה בלועה', שרק באדם חי יש למה שבתוכו דין 'בלוע'

המשנה מבארת עד כמה ימים הבשר מטמא, בכלב, שלשה ימים מעת לעת, שעד אז הבשר עדיין במעיו. ובעופות ובדגים, כדי שתפל לאור ותשרף.

דרך ארץ להשליך בשר לכלבים

אמר רב המנונא: שמע מנה מדקאמר שהקפיד הקדוש ברוך הוא על מזונותיו, ארץ ארעא למשדא אמצא לכלבא - דרך ארץ להשליך בשר לכלב,

וכמה בשר ראוי לתת לו?

אמר רב מרי: משח אדניה - מעט כגודל אוזנו, וחטרא אבתרה - ויכהו במקל מיד, שלא יהא מרגילו הכלב אצלו.

הני מלי בדברא - ואלו הדברים אמורים רק בשדה, אבל במתא לא - אבל בעיר לא יתן לו דבר, אם אינו כלב שלו, דאמי למסרף - שהכלב יבוא להיגרר אחריו, ויגרום לו הפסד.

אין עני מכלב ואין עשיר מחזיר

אמר רב פפא: לית דעני מפלגא ולית דעתיר מחזירא - אין עני יותר מכלב, ואין עשיר יותר מחזיר, שכל מאכל ראוי לו, ומוצא לאכול, ואף מאכילין לו הרבה.

כריתא כרב יהודה (ביאור א') שמותר להאכיל בעלי חיים רק אם תוחב את האוכל למקום שהיא יכולה להחזיר (עד בית הבליעה)

תניא כותה דרב יהודה, שהמראה למקום שאינו יכול להחזיר:

איזו היא המראה, ואיזו היא הלעטה?

המראה, מרביצה - מושיב את הבהמה, ופוקס את פיה - ונותן חכה לתוך פיה שלא תוכל לסגור את פיה, ומאכילה פרשינין (סוג קטניות שבהמה אוכלת) ומים בכת אחת, והמים מבליעים את הכרשינים לתוך בית בליעתה למקום שאינה יכולה להחזירה, ואת זה אסור לעשות בשבת, שהוא טירחה יתירה.

הלעטה, מאכילה מעמד, ומשקה מעמד - נותן אוכל ומשקה לתוך פיה, וכל זמן שאינו מרביצה אינו יכול לתחוב כל כך, והאוכל מגיע רק עד למקום שהיא יכולה להחזירה, ונותנין פרשינין בפני עצמן ומים בפני עצמן, וכך אין המים מבליעים את הכרשינים לתוך בית בליעתה, ואת זה מותר לעשות בשבת, שאין זה טירחה יתירה.

רבי יוסי ברכי יהודה הוא התנא שמתיר לתת מים למורסן (שנתינת מים אין זה גיבול)

שנינו במשנה: מהלקטין לתרגולין כו' ונותנים מים למורסן, אבל לא גובלין.

אמר אביי: אמריתה קמה דמר, מתניתין משנתינו שמתירה לתת מים לתוך המורסן, מני - כדעת מי היא שנויה, שהרי מבואר מכך שנתינת מים לתוך חטים וכדומה, אינה בכלל מלאכת לישא.

ואמר לי, רבי יוסי בר יהודה היא,

דתניא, אחד נותן את הקמח ואחד נותן לתוכו מים, האחרון חייב, דברי רבי, שהאחרון הנותן את המים עובר על מלאכת לישא, שנתינת מים לתוך קמח, אף בלא עירבובם היא בכלל מלאכת לש.

רבי יוסי בר יהודה אומר: אינו חייב עד שיגבול, שנתינת מים לבד אינה גיבול.

מבררת הגמרא: דלמא עד כאן לא קאמר רבי יוסי בר יהודה הן אלא קמח דבר גבול הוא - אולי רק לגבי קמח סובר רבי יוסי בר יהודה שנתינת המים אינה בכלל 'לישא', היות וקמח ומים אפשר לגבלם ולהפכם לעיסה אחת, ולכן נתינת המים אינה בכלל 'לישא', אבל מרסן שהם קליפות חטים, דלמא בר גבול הוא - שאי אפשר לגבלו, שאם מערב את החטים עם המים אינו יוצר בכך עיסה, ואם כן אפילו רבי יוסי בר יהודה מודה שלגבי תערובת כזו, נתינת המים היא הגיבול.

מבארת הגמרא: לֹא סֵלְקָא דַּעְתָּא - על תעלה כך על דעתך, דַּתְּנִינָא בְּהֵדִיא - ששנינו במפורש:
אין נוֹתְנִין מַיִם לְמַרְסָן, דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי יוֹסִי בְּרִי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹתְנִין מַיִם לְמַרְסָן.

תְּנוּ רַבָּנִן, אֵין גּוֹבְלִין אֶת הַקְּלִי וְיֵשׁ אוֹמְרִים גּוֹבְלִין. מֵאֵן יֵשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַב חֲסִידָא: [יבִּתְאֹר
בדף הבא].

(א) ברכות לח, (ב) ז"ל נשא
ועומ"ם חוספ"ל לעיל כג: ד"ה
דבין, (ג) ע"י חוספ"ס חולין ד.
ד"ה מנעם וכו' דגרסי רב
מנשה, (ד) רש"ל מ"מ, (ה) פ"י
וכרן ערוך, (ו) סוכה כט,
(ז) פס"ס, (ח) נדרים לז,
(ט) רש"ל מ"מ, (י) בסי"א;
גלחים, (כ) רש"ל, (ל) נמשל
ל, (מ) רש"ל מחז"ל, (נ) ר"מ
מוחק זה,

דבי גוים ד' יסודע סיא. (דאָר רבי אל מהר"י ליה שיער דמונחית מוס מחייב אפילו צמיד דלאו דר גיבול דלאמרינן גבי מורסן אכל לריב
 וסוס (ד' יסודע) דלמר ד שיגבל הכא גובלין כלחרי ד' דמפרסר ואילו ור"מ ארס דקא שטיי: **שטאט**: מרדורו דשיערי גובלין;
 וסוס יוסוס וסוס וסוס: דלאור רשאה מוס שקא. ארס דמן אל המשקן ארס דרשאה: **שטאט**: שומר הכמות צבי ומגבל מאכלן; דרכה
 וחשקן שאין זו לשה: בחול וסוס חסודן: **ד' דרס**: בחול; **גבולא** ארס דרשאה: שומר הכמות צבי ומגבל מאכלן; דרכה

1 בה אמר ה' אל דוד
הגוים אל תלמדו ומאמנות
הגוים אל תחזקו כי יחזקו
הגוים מנקה: יימיה י ב
2 ויצא אתו החוצה
ויאמר הכנע אל השומע
וספר המוכבים אם תוכל
לספר אותם ויאמר לו לה
לספר אותם: בראשית טו ה
3 ויאמר אברהם הן לי לא
תהיה וזהו דוד בן בימי
דוד: בראשית טו ו
4 וזה דבר ה' אלו לאמר
לא יירשן זה כי אם אשר
יצא ממניך הוא יירשן:
בראשית טו ד

(א) גמ' מאן דכחמי יוא
נגר. י"ב תחלת קדר הליכין
שנ"ס חנני' [ובאן נקט
הנבי' שנ"ס] לפי קדר סימני
הימים תלי"ס תנ"ס נקט
חמה בריש ויחד נקט
גוגה וכו' לפי קדר [השעת
והימולת שמשחלי מכול חמה
שחור שמש תחלת יום א'
תנאל קדר השעת חנני'
שנ"ס וסוד תליה כדליה
בדש"י ד"ס מפין וע"ס:
(ב) רש"י ד"ס קבלי וכו' ו
שומעמשה ויחל:

גמרא אמת אבה
אשכחיה. עי' לעיל דף כג
ע"כ חוס' ד"ה דבי נשא:
רש"י ד"ה אביל דלא דיליה
בלבנה המסתת. עיין דבר
נחמד בזה בכתות אור לבעל
פמ"א כפ' בראשית:

אשורי"א [אישורי"ר].
לסטות.

שבוהושין. מניסין כנך
לערות יפה במימי (ברכות
(מ). אל דרך הגור אל
תלמוד. לפנות כמעשה,
ושמטעו רלעו מאמות
השמים אל תחת (סוכה כט.)
צא מאיצטגנינות שלך.
שפלות במלות שפיק עמד
להעמיד כן, אכנס אין לו נ
אכל אכרס י לו כן, שר
לא תלד אכל שרס תלד, אי
קורא לכל שרס אחר ושתס
המול (בראשית טו.)

מדרן צפרק. פירש צקונטנס לפרק
מלפני צהמה וז ולימן לפני
אחרת וכן פירש צערוך צערך פרק
וקשה לר"י דהיינו ממתינין גבי צהמה
(ועיל דף קמ: א) וגראה לר"י לפרק
היינו להציק המים וגם המורסן
מכלי אל כלי שחגבל היטב^ב וצערוך
פירש כמה לשונות:

ר' יוסי בר' יהודה היא,
והוא דמשני. היכי משני
אמר רב חסדא על יד על
ד' פ' מעט מעט. מדרתין
רב חסדא אליבא דר' יוסי
יהודה (ש"מ) דהילכתא
כוותיה, ונתברר שחלפה
כר' יוסי בר' יהודה שנותני
מים למורסן וגובלין את
הקליא מעט מעט. ושיון
שקוחשין את השתית
בשבת. פ' השתית היא
שתיאת דאמור רבנן בכיצד
מברכין (דף ק"ח.) ודבריה הכל

כתיב אפניקסיה דועירי אמרית קדם רבי יצחק
אמור מור לפרק אמור מור אמר רבי [א] ו
יתן שפר דמי תלתא קמי תרי אמור רבי דר
אמר כור ואפילו כורים כתיב אפניקסיה דר
קדוש על דהו גבלין שתיא בבבל ותו
על דהו גבלין שתיא ולית דשמעי רבי יוש
יסיב ר"ר יהודה כתיב אפניקסיה רבי יוש
יגבר ולא חרד ביה מאי [ולא חרד
ותאמר רב אשי אנא כחד בשבא חוויא
רב אשי אנא רב דומי רב קקוחא חוויא כחד
נגבי אלא אי כולי למיכו אי כולי לבשו
ותושך] האי מאן דבתיי בשבא רבי גבר ר
מיה האי מאן דבתלתא בשבא רבי גבר עתי
ביה עקשיב האי מאן דבארבעה בשבא ר
דאיתלו ביה מאורות האי מאן דבמששה כש
משום דאריכי ביה דגיס ועיפות האי מאן
בר ר"ר בר צחק חורן במצותהו האי מאן
דאחילו עלויה יומא רבי דשבתא אמר רב
יתקי אמר ליה רבי חנינא פוקא אמור ליה
אלא מול שעה גורוהו האי מאן דבמחמ
שתי מרילית וורוהו גליין אי נגבי אל מצ
גבר עתי גוויי רבי מ"ס משום דאיתלידי
יהי גבר נהוי וחכים משום דספרי דחמ
פסיל מרעין בנאי וסתיי דאבא אביל
ורווחי כסין אמר נגב מצלהו האי מאן דבשב
ואית דאריכי ביה דחמשקין עליה במלין
אמר ר"ר בר צחק וצדקן במצותהו האי מאן
א"ר אשי אי אומנא אי נגבא אי מכתא אי מוה
אמר אביי מר נמי עניש וקסיל איתמר רבי
מעשריש יוש מול ישראל רבי יושנא אמר רבי
לעמניה [א"ר ר' יושנא מניין שאני מול לי
אל דרך הגנים אל תלמודו ומאותות השמ
הם יתרו ולא ישראל וא"ר רב סב
יתורה אמר רב מניין שאני מול ישראל שני
אברהם לפני הקב"ה רבש"ל בתי יורי
יצא ממעון אמר לפניו רבש"ל וסכתלתי באי
בן אמר ליה צא מאיצטנגינותי שלך שא

וַיִּהְיוּ שְׁמֵעַ מִיָּהּ לְדוֹלִים בּוֹ לְדִיקִים
וְרֹשָׁעִים: וַדִּפְּלוּ מֵאֵל. כִּן הוּא
לְדָל מִכָּל אָדָם: וְגַאִי. נוֹאֵף:
וְאִיבָרוֹ בַּיּוֹם עֲשִׂים. דְּכִתִּי (בְּרֹאשִׁי אֵל)
תַּחֲדָאֵהּ הָאֶרֶץ וְהוּא לְדָר שְׁפָרָה
וְיִבְרָא מֵאֵל וּמִמְחֶר לְגָדָל וּלְזִמּוֹת

הוא ענין פריצות אשוי"א בלע"ז
(ל"א) דלא כתיב למינהו בעששים
היוצאים (ונווד) שטראנץ דורבנדא

יונקין זו מזו: ונסיר. זיומן:
ראיתנו ציה מאורות. וכתיב וטורה

[illegible]

דקאי

קנו:

תורה אור השלם

מוסף רש"י

מוסף תוספות

דאסוריה משום מוקצה. מוקצה מחמת מיאוס כגון מוקצה מחמת מיאוס

דקאי צדק במערב מן
במזרח והיינו דכתיב
נבֿלָה מִזֶּשׁ בִּן

עבדת א"ל כל יומא
בהרי הדרי ואבלינ' ה

וְשִׁמְרוּ אֶת הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר הָרָאָה לָכֵן הָרָאָה לָכֵן
עֲנִיָּא קָרָא אַבְבָּא וְהָא
בְּמַעֲוֹדָתָא וְלִיבָא דְשִׁמְרָא

תִּימָה לר"י הִיכִי מוֹכֵחַ
מֵהַכֹּהֵן דָּס"ל כר"ש ע"כ אֵינְטֵרֶיךְ
לְאֻמָּה זָרָה וְהָיָה הַדָּוָה הַדְּמוּיָה

נבלה מערב שבת א
שח"ז סימן) אמר עור

לר"י היכי מוכח מהכא ללא ס"ל כר"ש
דהסיא ודאי כרבי יהודה דשמואל אית

גהי שהיתה ראויה לכלבים (א) בלא שחיטה כדפירשית לעיל מיהו לטלטל ממיגו דאיתקצאי ודנתי לפני רבי כיון שהיא ראויה לכלבים משום שהיא

לפי ד"ה השמאל. פ. אם אינו ענין לשבת, דהא שמעינן ליה, תנחו ענין ל"ט ואפ"ה אסור. מוס' דמים ומחצלות שמכסין בהם דמים ושאר דברים המלככין אותם וכו' דנכילה המחבילה בשבת

הדרגא ומוקמינא ליה
מי העיר ממוזרח צדק

הוא מרמז על כך שהמלך הוא אדם חכם ונבון, ושהוא יודע להשתמש בכוחו כדי להשיג את המטרות שלו. המלך הוא אדם חכם ונבון, ושהוא יודע להשתמש בכוחו כדי להשיג את המטרות שלו.

התציל ממות ולא
מיתה עצמה ומדר"ע

דא איתרמי איתיב
זי כי קא שקלה לה

יִי־יִהְיֶה־נִיחָלִיָּה אָמַר
עַד וּדְרַשׁ וְצִדְקָה תִצְיֵל

אמאי קאמרה ליה יומא חד יתיב קא גרים תותי ילויה רישיה דלי עיניה חזא לדיקלא אלמיה יצריה

כרבי יהודה מדכרכי דוזי⁷ דרב אסר ושמואל
כה כרבי יהודה כי הא דלוי כי הוו מייתי מריפתא

ו"ר יוחנן הכי"ר והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן
אין

וְעַיִן אֵיירִי בֵּין אוֹתָן שְׂרָאוּיִן לְכֻלָּיִם צַעֲדוֹן חַיִּים בֵּין שְׂאִינִי רְאוּיִן
שְׂמֻשׁוֹ דְּמַחֲסִינֵי וְלֹא לְמַחֲסֵה אֲלֵמָּה לֵית לֵיהּ מִינֵי דְּאִיסְהָבָא. מ"ד:

זהו יחיד רבי יהודה, והלכתא כרבין כת"ק דהיינו ר"ש. מוס' פלה 3: ד"ה גמ.

053-3129507 : ۱۸۸۸

(6) יומרא שולח

יש"י ד"ה אבלימילתא

נעיל דף ט ע"ב חוסס' ד"ה
הא לן וש"י:

אמנשטריישו"ן
[אמינישטריישו"ן]. מנה.

של גוים שמואל ואבלט הור
יתבי כר. מתגי' מחתכין
את הדלועין לפני הבהמה
ואם הורלה לפני הרלרית

כר' יהודה והם ע'ולא
ור'ב ול'י, אילו שלשתם
כר' יהודה. עולא בפירוש
אמר הלכה כר' יהודה

ששון לסחורה מוקצות הן, מכלל דסבר הילכתא כר' יהודה. לוי נמי מכללא דכי

המוכן. ש"ח' סימן, והן
שמואל ועירי ור' יוחנן.
שמואל ור' יוחנן בהדיא
אמרו חכמינו (ה) ויחננו

דלית ליה מוקצה. ומקשינן
על ר' יוחנן וכי סבר
דבי יוחנן הילכתא כרבי

שבת דף קנו

יום ראשון יט אב תש"פ

גיבול קלי (לפי המסקנא: כלילה עבה), לתנא קמא אסור, ולרבי יוסי ברכי יהודה מותר על ידי שינוי, שמגבל כמות קטנה

[דעה א':] תנו רבנן, אין גובלין את הקלי - אין מערבים קמח מתוק (קמח מחיטים וכדומה המיובשים בתנור) עם שמן ומים ומלח (תערובת זו, היא מאכל הנקרא 'שתיתא').

[דעה ב':] יש אומרים: גובלין.

מבררת הגמרא: מאן יש אומרים

אמר רב חסדא: (דף קנו) רבי יוסי ברכי יהודה היא, שמתיר לתת מים לקמח, שהרי לרבי כבר בנתינת השמן יש איסור, שהרי לרבי אסור לתת מים לקמח (אפילו בדבר שאינו בר גיבול),

והני מלי הוא דמשני - ואלו הדברים שמותר לפי רבי יוסי בר יהודה לגבל (לערבב את השמן והמים יחד עם הקמח, לאחר ששפכם זה לזה) ולא אסרו זאת מצד לש, היינו רק אם עושה זאת בשינוי.

הכי משני - איך עושה זאת בשינוי.

אמר רב חסדא: על יד על יד - מערב מעט מעט.

גיבול שתית (לפי המסקנא: כלילה רכה), מותר [על ידי שינוי, שהופך את סדר הנתינה כמבואר להלן]

ושוין - רבי ורבי יוסי ברכי יהודה מודים, שבוחשין את השתית בשבת - שמותר לגבל (לערב בכף) את השתית (מאכל העשוי מהתערובת בהנ"ל - קמח מתוק עם שמן ומים).

ושותים זיתים המצרי - (משקה העשוי משעורים כרכום ומלח) שהוא משקה בריאים, ששותים אותו גם לא לרפואה.

שאלה, בתחילה שנינו שלפי תנא קמא אין גובלים את הקלי, ואחר כך שנינו שלפי כולם בוחשין את השתית

שואלת הגמרא: והאמר - והרי בתחילת הברייתא אמר תנא קמא: אין גובלין את הקלי, וכיצד הברייתא אומרת בהמשך דבריה 'ושוין שבוחשין את השתית', שמבואר מזה שמותר לגבל שתית (שהיא כמו קלי).

תשובה: הרישא מדברת על כלילה עבה, והסיפא על כלילה רכה

עונה הגמרא: לא קשיא, הא - מה ששנינו בתחילת הברייתא שלפי תנא קמא אין גובלין את הקלי, מדובר: בעבה - ב'כלילה עבה' (כשיש בתערובת מעט מים, התערובת נעשית עבה, ולא נוזלית), הא - מה ששנינו בהשך הברייתא 'גובלין את הקלי', מדובר ברכה - ב'כלילה רכה' (כשיש בתערובת הרבה מים, התערובת נעשית רכה ונוזלית)

והני מלי הוא דמשני - ומה ששנינו היתר לגבל כלילה רכה, הוא רק כאשר משנה.

מבררת הגמרא: היכי משני?

אמר רב יוסף: בחול נותן את החמץ ואחר כך נותן את השתית, שהרי כך הדרך לעשות בחול, ואזי משנה בשבת [ועושה להיפך] נותן את השתית, ואחר כך נותן את החמץ,

לפי זה נמצא שבבבילה עבה מותר לבלול רק כמות קטנה, שזה השינוי הנצרך לעשות, ובבבילה רכה מותר לבול גם כמות גדולה, אלא שצריך לשנות את סדר הנתינה.

גיבול מורסן מותר על ידי שינוי שמגבל שתי וערב

מספרת הגמרא: לוי ברה דרב הונא בר חייא אשכחיה לגבלא דבי נשה - מצא את שומר הבהמות של אביו ומגבל מאכלן, דקא גבל - שהוא גיבל מורסן על ידי שינוי, וספי לה לתורה - והאכילו לשור,

בטש בה - בעט בו לוי שהרי שנינו במשנתנו 'אבל לא גובלין', שאסור לגבל מורסן.

אתא אבוה אשכחיה - בא אביו של לוי, ומצאו, אמר לה ללוי: הכי אמר אבוה דאמך משמה דרב, ומנו (מי הוא אבי אמו של לוי), רבי ירמיה בר אבא, וכך הוא אמר בשם רב: גובלין [מורסן על ידי שינוי], ולא מספין [אין מאכילים את השוורים באופן שתוחב להם את האוכל למקום שאינם יכולים להחזיר אותם], ודלא לקט בלשנה - ועגל קטן שעדיין לא למד לאכול בעצמו, מלקיטין לה - מותר להאכילו, והני מלי הוא דמשני - ומה שאמרנו שמותר לגבל מורסן, היינו כאשר עושה שינוי.

היכי משני?

אמר רב ימר בר שלמיה משמה דאבוי: שתי וערב - פעם אחת מוליך המקל שמגבל בו שתי, ופעם אחת מוליכו ערב.

מבררת הגמרא: והא לא מערב שפיר,

אמר רב יהודה: מנערו לכלי. והוא מתערב מאליו.

(בראשונים מבארים שההיתר שנאמר כאן לגבל מורסן בשינוי הוא לדעת רבי יוסי בר יהודה, שהרי לרבי אסור לגבל מורסן שכבר בנתינת המים יש איסור, כמבואר לעיל. ובמפרשים דנו לבאר, מדוע מורסן, שהוא בלילה עבה, מותר בשינוי שמגבל שתי וערב, ולא מספיק שינוי של גיבול מעט מעט, כמו ששנינו לגבי קלי שהוא בלילה עבה).

כתיב אפנקסה דזעירי כתוב בפנקסו של זעירי: אמרית קדם רבי - אמרי לפני רבי, ומנו - ומי הוא, רבי חייא, מהו לגבל?

אמר: אסור.

מהו לפרק, לתת מתוך כלי שלפני בהמה זו, ולתת לפני חברתה.

אמר: מתר, שאין בהמה קצה במאכל הניטל מלפני חברתה.

כמות האוכל שמוותר לתת לפני בהמות

[דעה א':] אָמַר רַב [מְנַשֵּׁיא]: חַד קָמִי חַד, לתת מדה אחת שרגילין לתת לפני בהמה אחת, מותר לתת לפניו בשבת.

וכן תָּרִי קָמִי תָּרִי - שתי מדות לפני שתי בהמות האוכלות באבוס אחד, שְפִיר דָּמִי - מותר. אבל תִּלְתָּא קָמִי תָּרִי - שלש מדות לפני שתי בהמות, אָסִיר, הואיל ובחול לא נותן כמות כזו, הרי זה טירחה שלא לצורך, וכל שכן שאסור לתת שתי מדות לפני בהמה אחת [דעה ב':] רַב יוֹסֵף אָמַר: מותר לתת לפני בהמה קב וּפְּלֹו קִבִּים. עֲלָא אָמַר מותר לתת לפניו: כַּר וּפְּלֹו כִרְיִים.

גיבול בלילה עבה על ידי שינוי

כְּתִיב אֶפְנֶקְסָה דְלֹוִי, אֲמִרִית קָדָם רַבִּי, וּמָנֹו רַבִּינוּ הִקְדוּשׁ, עַל דְּהוּו גָבְלִין שְתִיתָא בְּכָכָל - על שהיו גובלים שתייתא בבל, וְהָהָ צוּחַ רַבִּי (ומָנֹו, רַבִּינוּ הִקְדוּשׁ עַל דְּהוּו גָבְלִין שְתִיתָא), וְלִית דְּשָמַע לָהּ - ואין מי ששמע לו,

וְלִית חִילָא בִידָה לְמִיסַר - ולא היה בידו כוח לאסור, מְדַרְבֵּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה [שהתיר לעיל לגבל אפילו שתייתא עבה על ידי שינוי, והיו נוהגין כמותו].

הנולד ביום ראשון, או כולו טוב, או כולו רע (שבו נבראו האור וחושך)

כְּתִיב אֶפְנֶקְסָה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: הָאִי מֵאֵן דְּבָחַד בְּשָבָא הַנּוֹלֵד בְּאַחַד בִּשְׁבַת: יְהִי גָבַר וְלֹא חָדָא בַּהּ. יֵהָ אָדָם שֶׁלֶם, בְּמֵדָה אַחַת יֵהָ, וְלֹא אַחַת בּו מְמַדָּה אַחֶרֶת,

מֵאִי [וְלֹא חָדָא בַּהּ] - מה הכוונה, ולא אחד בו, אֲלִימָא וְלֹא חַד לְטִיבֹו - אם תאמר, שיהיה בו מידה אחת טובה ולא יהיה בו עוד מידה אחת לטוב,

וְהָאֵמַר רַב אֲשִׁי: אֵנָּה בָּחַד בְּשָבָא הָוָא - אני נולדתי ביום ראשון, ובודאי שהיה לרב אשי יותר ממידה אחת טובה,

אֲלָא לֹא חָדָא לְבִישׁוֹ - אלא הכונה לומר שלא יהיה בו מידה אחת לרע,

וְהָאֵמַר רַב אֲשִׁי: אֵנָּה, וְדִימִי בַר קִקְזִיתָא הָוִינָן בָּחַד בְּשָבָא - נולדנו ביום ראשון, אֵנָּה מֶלֶךְ - אני נהייתי מלך (ראש ישיבה), וְהָוָא הָוָה רִישׁ גָּנְבִי - והוא נהיה ראש הגנבים, שיום ראשון הוא ראשון למעשה בראשית, והנבראים בו הם ראשים לטוב או לרע,

אֲלָא, אִי בָּלָה לְטִיבֹו אִי בָּלָה לְבִישׁוֹ - מי שנולד ביום ראשון יהא או כולו טוב, או כולו רע, מֵאִי טַעְמָא, דְּאָבְרוּ בַּהּ אוֹר וְחֹשֶׁךְ.

הנולד ביום שני, יהיה רגזן (שבו נחלקו בו המים)

הָאִי מֵאֵן דְּבָחַרִי בְּשָבָא יְהִי גָבַר רְגִזָּן,

מאי טעמא, משום דאפליגו בה מיא - משום שנחלקו בו המים העליונים והתחתונים, כך הוא יבדל מכל אדם.

הנולד ביום שלישי, יהיה עשיר ונואף (שבו נבראו העשבים)

האי מאן דבתלתא בשבא יהי גבר עתיר וזנאי [נואף] יהא, מאי טעמא משום דאברו בה עשבים. דכתיב תדשא הארץ (בראשית א) והוא דבר שפרה ורבה מאד, וממהר לגדל ולצמוח דהוא ענין פריצות.

הנולד ביום רביעי, יהיה חכם ומאיר (שבו נתלו המאורות)

האי מאן דכארבעה בשבא יהי גבר חכים ונהיר - ומאיר בתורה, מאי טעמא משום דאתלו בה מאורות, וכתיב ותורה אור.

הנולד ביום חמישי, יהיה גומל חסדים (שבו נבראו דגים ועופות)

האי מאן דבחמשה בשבא יהי גבר גומל חסדים, מאי טעמא משום דאברו בה דגים ועופות, שאין טורחין לאוכלין, אלא ניזונים בחסדו של הקדוש ברוך הוא.

הנולד ביום שישי, יהיה מחזר אחר מצוות (שבערב שבת מחזרים אחר מצוות)

האי מאן דבמעלי שבתא יהי גבר חזרן - מחזר אחר מצות, אמר רב נחמן בר יצחק: חזרן במצות, שכן דרך ערב שבת לחזר אחר מצות שבת.

הנולד בשבת, ימות בשבת (על שחיללו עליו שבת), ויהיה פרוש וקדוש

האי מאן דבשבתא יהי בשבתא ימות - מי שנולד בשבת, ימות בשבת, על דאחילו עלוהי יומא רבא דשבתא - על שחיללו עליו את יום השבת הגדול.

אמר רבא בר רב שלא: וקדשא רבא ותקרי - שיהא פרוש וקדוש, שכתוב (שמות כ) 'ויקדשהו'.

אמר להו רבי חנינא: לתלמידים שקראו פנקסו של ר' יהושע: פוקו אמרו לה לבר ליואי: לא מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם, שבעה מזלות הן המשמשין את השעות.

הנולד בחמה

האי מאן דבחמה, יהי גבר זיונתן, כשמש המאיר, יהי אכל מדילה ושתי מדילה, כשמש שאינו מסיג גבול רעהו למשול בלילה, ורוזיה גליין - אין לו רשות לכסות סודו ונסתרותיו, אלא כשמש הזה שהוא פומבי לכל, אם גנב לא מצלח.

הנולד בכוכב נוגה

האי מאן דבכוכב נגה, יהי גבר עתיר וזנאי (נואף) יהי, מאי טעמא משום דאתיליד בה נורא - אש תלוי באותו מזל יצר של תשמיש בוער כתנור.

הנולד בכוכב

האי מאן דבכוכב, הוא סופר של מזל חמה, לכתוב דרך הילוכו ותקופותיו, ומצוי אצלו תמיד, יהי גבר נהיר וחכים, משום דספרא דחמה הוא.

הנולד בלבנה

האי מאן דבלבנה, יהי גבר סבל מרעין, כלבנה זו, שמתנוונה והולכת, בני וסתר סתר ובני כלבנה זו שגדילה ומתמעטת, אכל דלא דילה ושתה דלא דילה כלבנה המסגת גבול החמה, למשול אף ביום, ורזוהי פסיין כלבנה שאינה מאירה, אם גנב מצלח.

הנולד בשבתאי

האי מאן דבשבתאי - מזל כוכב ששמו שבתאי, יהי גבר מחשבתה בטלין, כמו לא ישבותו (בראשית ח). ואית דאמרי, כל דמחשבין עלה בטלין.

הנולד בצדק

האי מאן דבצדק, יהי גבר צדקן.

אמר רב נחמן בר יצחק: וצדקן במצות, צדקה לעניים דקרי ליה מצוה.

הנולד במאדים

האי מאן דבמאדים, יהי גבר אשד דמא - יהא אדם שופך דמים, אמר רב אשי אי אמנא - או מקיז דם, אי גנבא - או ליסטים ההורג נפשות, אי טבחא אי מהולא - או שוחט או מוהל.

אמר רבה: אנא במאדים הואי - אני נולדתי במזל מאדים.

אמר אביי: מר נמי ענש וקטל - כבודו גם מעניש והורג בני אדם העוברין על דבריו.

יש מזל לישראל

אתמר רבי חנינא אומר: מזל מחכים לפי המזל היא החכמה, כדאמר דבחמה נהיר וחכים, מזל מעשיר, ויש מזל לישראל, שאין תפלה וצדקה משנה את המזל.

ה' דעות שאין מזל לישראל

[א:] רבי יוחנן אמר: אין מזל לישראל, דעל ידי תפלה וזכות משתנה מזלו לטובה.

ואזדא רבי יוחנן לטעמה, דאמר רבי יוחנן מנין שאין מזל לישראל, שנאמר 'בה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה הם יחתו ולא ישראל'.

[ב:] ואף רב סבר אין מזל לישראל, דאמר רב יהודה אמר רב: מנין שאין מזל לישראל שנאמר 'ויוצא אותו החוצה', אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, בן ביתי יורש אתי.

אמר לו: לאו כי אם אשך יצא ממעיך.

אמר לפניו: רבונו של עולם, נסתכלתי באצטגנינות שלי חכמת המזלות: ואיני ראוי להוליד בן אמר לו יצא מאצטגנינות שלך היינו דכתיב ויוצא אותו החוצה חוץ מאצטגנוניתו: שאין מזל לישראל.

מאי דעתך [עמוד ב] דקאי צדק שהוא מזל שלך: במערב שהוא מקום מצונן, ואין ראוי להוליד,

מִהֲדַרְנָא וּמִזְמַנָּא לֵהּ בְּמִזְרָח, שֶׁהוּא מְקוּם חוּם, וְהִינוּ דְּכֹתִיב מִי הָעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק [הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרָאוּ לְהִבִּיאוּ לַמִּזְרָח] יִקְרָאָהוּ לְרִגְלוֹ - בִּשְׁבִילִי:

[ג':] וּמִדְשֵׁמוּאֵל נָמִי אֵין מְזֵל לְיִשְׂרָאֵל, דְּשֵׁמוּאֵל וְאַבְלָט (שֶׁם חֲכָם נִכְרִי חוּזָה בְּכוּכְבִּים) הָווּ יִתְבִּי וְהָווּ קְאָזְלִי הֵנָּה אִינְשִׁי לְאַגְמָא - הִיוּ יוֹשְׁבִים וְהָיוּ שֶׁם אֲנָשִׁים הַהוּלָכִים לֵאמֹר, אָמַר לֵה אַבְלָט לְשֵׁמוּאֵל: הָאִי גִבְרָא אָזֵל וְלֹא אֲתִי, טָרַק לֵה חוּיָא וּמִיתָ - אָדָם זֶה הוֹלֵךְ וְלֹא חוּזֵר, שֶׁנֶּחֱשׁ יִנְשׁוּךְ אוֹתוֹ וַיָּמוּת.

אָמַר לֵה שֵׁמוּאֵל: אִי בֵר יִשְׂרָאֵל הוּא אָזֵל וְאֲתִי - אִם בֵּן יִשְׂרָאֵל הוּא, יֵלֵךְ וַיַּחְזוּר, שֶׁאֵין מְזֵל לְיִשְׂרָאֵל, וַיַּעֲזִיל לוֹ תַּפְלָה, אֲדִיתְבִּי אָזֵל וְאֲתָא - עַד שֶׁהֵם יִשְׁבּוּ, הֵלֵךְ אָדָם זֶה וְחוּזֵר, קָם אַבְלָט, שְׂדִיָּה לְטוֹנָה - זָרַק אֶת מִשְׁאוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם, אֲשַׁכַּח בֵּה חוּיָא דְּפָסִיק וְשְׂדִי בְּתַרְתִּי גִבִּי - וּבִתּוּךְ הַמִּשְׁא, מִצָּא שֶׁם נֶחֱשׁ שֶׁחֲתוּךְ שֶׁם בִּשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת, שֶׁקִּצְצוּ אָדָם זֶה עִם הַקְנִים בְּלֹא יָדִיעֵתוֹ. אָמַר לֵה שֵׁמוּאֵל: מָאִי עֲבַדְתָּ - מַה עָשִׂיתָ, שֶׁבִּזְכוּת זֶה נִיצַלְתָּ.

אָמַר לֵה: כָּל יוֹמָא הָהוּא מְרַמֵּינִי רַפְתָּא בְּהַדִּי הַדְּדִי וְאַכְלִינִי - כָּל יוֹם אֲנוּ מִטִּילִין פֶּת [לְסַל] לְכָל הַחֲבוּרָה כְּאֶחָד, וְאוּכְלִין יָחִיד, וְהָאֶחָד גּוֹבֵה מְכוּלֵן, הָאֲדִנָּא הָהוּא אֶכָּא חַד מִנֵּן דְּלָא הָהוּא לֵה רַפְתָּא הָהוּא קָא מִכְסֵּף - הַיּוֹם הִיא אֶחָד מֵאֲתָנוּ שֶׁלֹּא הִיא לוֹ לֶחֶם, וְהוּא הִיא מִתְבִּישׁ, אָמְיָנָא לְהוּ אָנָּא קְאָמְנָא וּמְרַמֵּינָא - אֲמַרְתִּי לֵהֶם אֲנִי אֲגַבֵּה אֶת הַלֶּחֶם וְאֲשִׁים בְּסַל, כִּי מְטָאִי לְגַבֵּה שְׂוָאִי נִפְשָׁאִי כְּמָאן דְּשִׁקְלִי מִנָּה - כֹּאשֶׁר בִּאתִי אֵלָיו, עָשִׂיתִי עֲצָמִי כְּגוֹבֵה מִמֶּנּוּ, וְנִתְּנִי מִשְׁלִי אֶת חִלְקוֹ, כִּי הִכִּי דְּלָא לְפָסִיף - כִּדִּי שֶׁהוּא לֹא יִתְבִּישׁ.

אָמַר לֵה: מִצְוָה עֲבַדְתָּ, נִפְקִי שֵׁמוּאֵל וְדָרְשׁ: 'וְצִדְקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת', וְלֹא מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה אֱלָא מִמִּיתָה עֲצָמָה - מִצוֹת צִדְקָה לֹא מִצִּילָה אֶת הָאָדָם רַק שֶׁלֹּא יָמוּת בְּאוֹפֵן מִשׁוֹנָה אֲלֵא הִיא מִצִּילָה אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יָמוּת.

[ד':] וּמִדְרַבֵּי עֲקִיבָא נָמִי - וּמִמַּעֲשֵׂה דְרַבִּי עֲקִיבָא גַם רּוֹאִים שֶׁאֵין מְזֵל לְיִשְׂרָאֵל,

דְּרַבִּי עֲקִיבָא הוּיָא לֵה בְרַתָּא - שְׂרַבִּי עֲקִיבָא הִיתָה לוֹ בֵּת, אָמְרִי לֵה כְּלָדָאִי (אֲמָרוּ לוֹ הַחוּזִים בְּכוּכְבִּים) הָהוּא יוֹמָא דְּעִילָה לְבִי גִנְנָא טָרַק לֵה חוּיָא וּמִיתָא - בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהִיא תִּכְנַס לַחֹפֶה, נֶחֱשׁ יִנְשׁוּךְ אוֹתָהּ וְהִיא תָּמוּת, הָהוּא דָּאָג אֲמִלְתָּא טוֹבָא - הִיא דּוֹאָג רַבִּי עֲקִיבָא הִרְבֵּה עַל הַדְּבַר.

הָהוּא יוֹמָא שֶׁקָּלְתָה לְמַכְבָּנְתָּא - אוֹתוֹ יוֹם הִיא לִקְחָה סִיכָה שֶׁל זָהָב שֶׁהִיתָה בְּרֹאשָׁה, דְּצַתָּה בְּגוּדָא - וְהִיא תַּחֲבַתָּה בְּכוּתֵל, אֲתַרְמִי אֲתִיב בְּעִינָה דְּחִינָא - וְאִירַע שֶׁהִסִּיכָה 'יִשְׁבָּה' בְּעִין שֶׁל הַנֶּחֱשׁ, לְצַפְרָא כִּי קָא שִׁקְלָה לֵה הָהוּא קָא סָרַךְ וְאֲתִי חוּיָא בְּתַרָּה - לְבוּקֵר כֹּאשֶׁר הִיא לִקְחָה אֶת הַסִּיכָה, נִמְשַׁךְ הַנֶּחֱשׁ 'הַמֵּת' אַחֲרֵי הַסִּיכָה.

אָמַר לֵה אָבוּה: מָאִי עֲבַדְתָּ - מַה עָשִׂיתָ שֶׁבִּזְכוּת זֹכִית לְהִנְצֵל,

אָמְרָה לֵה: כְּפִנְיָא אֲתָא עֲנִיָּא קְרָא אֶכְבָּא - בְּעֶרֶב בָּא עֲנִי וּדְפַק בְּדִלְתָא, וְהָווּ טְרִידִי כְּלִי עֲלֵמָא בְּסַעוּדָתָא וְלִיכָא דְּשִׁמְעָה - וְכוּלָם הִיוּ טְרוּדִים בְּסַעוּדָה וְאֵין מִי שֶׁשָּׁמַע שֶׁהוּא דּוֹפֵק, קְאָמְנָא שֶׁקָּלְתָה לְרַסְתָּנָאִי דִּיהֲבָתָ לִי יְהִבְתָּה נְהִלָּה - קִמְתִּי וּלְקַחְתִּי אֶת הַמִּנְהָ שֶׁלִּי, וְנִתְּנִי לְעֵנִי,

אָמַר לֵה: מִצְוָה עֲבַדְתָּ - עָשִׂיתָ מִצְוָה, וּבִזְכוּתָא נִיצַלְתָּ, נִפְקִי רַבִּי עֲקִיבָא וְדָרְשׁ: 'וְצִדְקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת', וְלֹא מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה, אֱלָא מִמִּיתָה עֲצָמָה.

[ה':] וּמִדְרַבֵּי נַחֲמָן בֶּר יִצְחָק נָמִי אֵין מְזֵל לְיִשְׂרָאֵל,

דאמרה דרב נחמן בר יצחק אמרי לה פלדאי בריה גנבא הוה - שאמו של רב נחמן בר יצחק אמרו לה החוזים בכוכבים, בנך יהיה גנב, לא שבקתה גלויי רישה - לא הניחה לו או לגלות את ראשו, אמרה לה כסי רישך כי היכי דתהוי עלך אימתא דשמאי ובאי רחמי - אמרה לה אמו בקש רחמים שלא ישלוט בך יצר הרע, ויהיה לך יראת שמים ובקש רחמים.

לא הוה ידע אמאי קאמרה לה - לא היה יודע רב נחמן בר יצחק למה אמרה לו זאת אמו. יומא חד יתב קא גריס תותי דקלא - יום אחד ישב רב נחמן בר יצחק ולמד מתחת הדקל, נפל גלימא מעלוי רישה - נפלה הגלימה מעל ראשו, דלי עינה תזא לדקלא - הרים את עיניו וראה את הדקל, אלמה יצרה סלק פסקה לקבורא בשנה - התחזק עליו יצרו, וחתך אשכול תמרים בשיניו, והדקל לא היה שלו.

משנה

מאכל שלא היה מוכן בבין השמשות לאכילת בהמה, אם מותר ליתנו לבהמה בשבת

[דעה א'] מחתכין את הדלועין [התלושין] לפני הבהמה, ואף שבסתם אינם עומדים למאכל בהמה, אלא למאכל אדם.

ואת הנבלה לפני הכלבים - מותר לחתוך בהמה שמתה בשבת, עבור מאכל כלבים, ואף שבין השמשות היתה עומדת לאדם.

[דעה ב'] רבי יהודה אומר: אם לא היתה נבלה מערב שבת, אסורה, לפי שאינה מן המוכן, משום שבבין השמשות הבהמה לא היתה מוכנה לאכילת כלבים, אלא לאכילת אדם.

גמרא

סימן לג' אמוראים שפסקו כרבי יהודה, וג' אמוראים שפסקו כרבי שמעון

אתמר, ערל [עולא רב לוי] פוסקים שיש מוקצה כרבי יהודה, שחזי [שמואל רבי יוחנן זעירי] פוסקים שאין מוקצה כרבי שמעון סימן.

ג' אמוראים שפסקו כרבי יהודה

[א] אמר עלא: הלכה כרבי יהודה. (ושמואל אומר: הלכה כרבי שמעון).

[ב] ואף רב סבר הלכה כרבי יהודה, מדכרי דזוזי - שהרי לגבי מחצלות העשויות לספינות לכסות סחורה שבתוכן, דרב אסר לטלטלם, היות והם מיועדים לסחורה ולא לשימוש אחר, ושמואל שרי.

[ג] ואף לוי סבר הלכה כרבי יהודה, כי הא דלוי, כי הווי מיתי טרפתא לקמה ביומא טבא - כאשר היו מביאים לפניו ביום טוב בהמה שנוולד בה ספק טרפות, וצריכה להוראת חכם, לא הוה חזי לה אלא כי יתב אקיקליתא - לא היה רואה אותה (לבדוק אם היא טריפה) אלא אם כן היה יושב סמוך לאשפה, שאם יראנה טריפה יניחה שם, דאמר: דילמא לא מתקשרא, ואפלו לכלבים לא חזיא, שאמר אולי יתברר שאינה כשרה, ואפילו לכלבים אינה ראויה, שהרי

בבין השמשות היא עדיין לא נשחטה ולא היה ידוע שהיא טריפה, וממילא היא לא עמדה לאכילת כלבים, והרי היא מוקצה כדעת רבי יהודה.

ג' אמוראים שפסקו כרבי יהודה

[א] ושמואל אָמר: הִלְכָּה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

[ב] וְאֶף זַעֲרִי סָבַר הִלְכָּה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁאִין מוֹקְצָה, דִּתְנִין, בְּהֶמָּה שְׁמֵתָהּ, לֹא יִזְיָנָה מִמְּקוֹמָהּ, וְתִרְגְּמָה זַעֲרִי שְׁמִדוּבָר בְּכִהּמָת קִדְּשִׁים [שהיא אסורה בהנאה ואינה ראויה לכלבים], אֲבָל בְּחֵלִין שְׁפִיר דָּמִי, מוֹתֵר לְהַאכִּילָהּ לְכַלְבִּים, וְאִינָה מוֹקְצָה וְאֶף שֶׁבִּבִּין הַשְּׁמִשׁוֹת הִיא לֹא עִמְדָה לְאִכִּילַת כְּלָבִים.

[ג] וְאֶף רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר הִלְכָּה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

וְיָמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הֵכִי וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הִלְכָּה כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה, וְתַנֵּן [יתבאר בדף הבא].

מסורת הש"ס

(א) [צרי"ף וצרי"ן] חתא באגנא
וכן הוא צרש"י שם וע' בערוך
ערך אודנא וכן בצרכות כג. ר'
זרא הוה יתיב באגנא דמיא
פרש"י באגנא גיגית],
(ב) [רש"ל], (ג) [רש"ל מח"ו],

רבינו חננאל

ויתר של מתורשה. וקו"ל
ככל היבא דסליגי רב
וארביא הלכא דכדברי
המקל, ואסקיני בה הלכה
למעשה שאלהא כרבי
שמעון בהלכות שבת אלא
ואין הלכה כרבי יהודה אלא
במקוצה מחמת איסור.
ואשכחנא ר' יוחנן דאמר
מודה ר' שמעון בזה,
דבסיתן בפרק מידא איך
חייא רב אבא איך יוחנן
אין מקוצה ר' שמעון אלא
שמן שכן שבח בשעה
שדולק האהל והקוצה
לאיסורו והקוצה למצותו.

הדדן עלך מי שהחשיך
וסליקא לה מסכת שבת

הדרן עלך מי שהחשיך וסליקא לה מסכת שבת

[illegible]

ההרחק עקף מי שהשחקן בדרך. תהלה לעל בכוני עד בדרך סליקא לה ספסת שבת. שפירי אהודני גצ דודי. מי בכוני מצאה ידי. מי שוכניי תתחילי ודוא ויכני לשימי. חזק ותחזק חבורת לאו אלו. ער תבדילי דודירא. ירמלא (אסר) מ'רש'ר נשימי אסרי ספסא חזק תספסא

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

(*הדרן) עֵלְךָ מִסֻּכַּת שְׁבַת וְהוֹדֵרְךָ עָלֶיךָ. דַּעְתָּךְ עָלְךָ מִסֻּכַּת שְׁבַת וְדַעְתָּךְ עָלֶיךָ. לֹא תִתְנַשֵּׂי מִיָּנֶה מִסֻּכַּת שְׁבַת וְלֹא תִתְנַשֵּׂי מִיָּנֶה לֹא בְּעֶלְמָא הָדִין וְלֹא בְּעֶלְמָא דְאַתִּי:

יאמר בן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵּהֶם אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵאָה תוֹרַתְךָ אֲמֻנָתֵנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהָאֵה עִמָּנוּ לְעוֹלָם תְּהֵאָה. (**). הַחֲנִינָה בְּרַפָּא רַמִּי בְּרַפָּא נַחְמוּ בְּרַפָּא אֲחָא בְּרַפָּא אָבָא מְרִי בְּרַפָּא רַפְרָם בְּרַפָּא רַכִּישׁ בְּרַפָּא סוֹרַחָה בְּרַפָּא אָדָא בְּרַפָּא דְרוּ בְּרַפָּא:

העבר נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפות עמך בית ישראל. ונהיה כלנו וצאצאיו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאזי תחבמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייאתי: ברוך אתה יי למדני חקך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואֵלֵהֵינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משכמים והם משכמים. אננו משכמים לדברי תורה והם משכמים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינן מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים להי העולם הבא והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יי אֱלֹהֵי כֹּהֵן שְׁמוֹתֵינוּ לְסִים מִסְכַּת שְׁבַת כּוֹן תַּעֲזֹרֵנוּ לְהַתְחִיל מִסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וְלִסְיָמִם לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וְכוּת כָּל הַתְנָאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמֹד לִי וְלִזְרָעִי שְׁלֵא תִמּוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זְרָעִי וְזֶרַע זְרָעִי עַד עוֹלָם. וְתַתְּקִים בִּי בְּהַתְלַחֵךְ תִּנְחָה אוֹתוֹךְ בְּשִׁבְכָךְ תִּשְׁמֹר עָלַי וְהַקִּיצוֹת הִיא תִּשְׁחִיחַ. כִּי בִי יִרְבּוּ יְמֵי וְיוֹסִיפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יָמִים בְּיָמֶיךָ בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד: יי עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יי בְּרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא, ולאחיא מתיא, ולאסקא לחיא עלמא, ולמבנא קותא דירושלם, ולשכלל היכליה בגוה, ולמעקרי פולחנא נוכחא מארעא, ולאחבא פולחנא דשמיא לאתריה, וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה, ויוצמח פרקנה ויקרב משיחיה. בחיובו וביומיכו ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב, אמרו אמן. יהא שמה רבא בדרך לעלם ולעלמי עלמאי. יתברך וישבח ויתפאר ויתרום ויתנשא ויתגדל ויתעלה ויתחיל שמה דקדשא בריך הוא. לעלא מן כל ברכתא ושיבתא ונחתא דאמין בעלמא, ואמרו אמן. על ישראל ועל רבנן, ועל כל תלמידיהו ועל כל דעסקין באורייתא, די באנתא (קדישא) הדין ודי כלא אתר ואתר, יהא להון ולכון שלמא רבא תנא וחסדא ורחמי וחי ריחי ופרקנא מן קדם אבתון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמיא וחימי טובים עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן: עושה שלום במרומיו הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

(* פי' הגון על זה תמצא בספר החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בספר זכיות ח"א פ"ג, **) בסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בס' יש"ש בב"ק סוף פרק מרובה כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו.

יום שני כ אב תש"פ

שבת דף קנז

שאלה: וכי רבי יוחנן אמר הלכה כרבי שמעון, והרי אמר הלכה כסתם משנה, וסתם משנה כרבי יהודה

שואלת הגמרא: ומי אמר רבי יוחנן הכי שהלכה כרבי שמעון,

והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה, ויחנן (דף קנז) אין מבקשין עצים מן הקורות [ערימה של קורות המוקצות וסדורות לבנין], ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב, אף שכעת היא עומדת להסקה, הואיל ובין השמשות היא לא עמדה לכך, הרי שרבי יוחנן סובר שהלכה כרבי יהודה שיש מוקצה.

תשובה: רבי יוחנן אומר שמשנה זו אינה 'סתם משנה' אלא דעת רבי יוסי בר יהודה

עונה הגמרא: רבי יוחנן ההוא כרבי יוסי בר יהודה מתני לה - רבי יוחנן סובר שמשנה זו היא דעת רבי יוסי בר יהודה, ואינה סתם משנה.

שאלה: מסתם משנה שמבואר שיש מוקצה

תא שמע, מתחילין [להסיק] בערמת התבן, אבל לא בעצים שבמקצה - בעצים שהניחם ברחבה שאחורי ביתו והקצם לימות הסתיו, מפני שהם מוקצה, הרי שיש סתם משנה כרבי יהודה שיש מוקצה.

תשובה: שם מדובר במוקצה מחמת חסרון כיס שגם רבי שמעון מודה בזה

עונה הגמרא: התם - שם המשנה מדברת, בארזי ואשוחי [ארזי זכר וארזי נקבה שעומדין לבנין] דמקצה מחמת חסרון כיס, אפלו רבי שמעון מודה שהם מוקצה, ואין זה ראיה לשאר סוגי מוקצה, שאין 'סתם משנה' שגם בהם הלכה שיש מוקצה.

שאלה: הרי יש סתם משנה שיש מוקצה

תא שמע, אין משקין ושוהטין את המדבריות - בדרך כלל לפני השחיטה משקים את הבהמה, כדי שיהיה נוח להפשיט את עורה, וביום טוב אסור להשקות ולשחוט את הבהמות שרועות באפר תמיד, ולנות בתוך התחום, מפני שהם מוקצה, אבל משקין ושוהטין את הביתות - את הבהמות שנמצאות בבית, משום שהם אינם מוקצה, הרי שיש סתם משנה שיש מוקצה.

תשובה: רבי יוחנן, הכריע כסתם משנה אחרת שאין מוקצה כרבי שמעון

עונה הגמרא: רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח - רבי יוחנן מצא 'סתם משנה' אחרת שהלכה שאין מוקצה, וכמבואר להלן היינו שמצא משנה שמבואר בה דעת בית הלל, שהלכה כמותם והוא כסתם משנה, שכן שנינו:

בית שמאי אומרים: מגביהין מעל השלחן עצמות וקלפין, מפני שאין מוקצה, כדעת רבי שמעון. ובית הלל אומרים: מסלק את הטבלה בלה ומנערה - היות והעצמות והקליפות מוקצה, אסור לטלטל אותם, אלא מוריד את כל המפה (לוח עץ או עור שמונח על השולחן, כמו מפה) ומנער ממנה את העצמות והקליפות.

וְאָמַר רַב נְחֶמְאֵן: אֲנִי סוֹבְרִים שְׁאִין הַגִּירְסָא כַּמְשָׁנָה זֶה אֵלָּא לְהִיפֹךְ: אֵין לָנוּ אֶלָּא בֵּית שְׁמַאי כְּרַבִּי יְהוּדָה שִׁישׁ מוֹקְצָה וּמִסְלַק אֶת הַטְּבֵלָה כּוֹלָה וּמִנְעָרָה, וּבֵית הֵלֵל כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁאִין מוֹקְצָה וּמִגְבִּיָּה אֶת הָעֲצָמוֹת וְהַקְלִיפוֹת עֲצָמָם, הֵרִי שִׁישׁ סֵתָם מִשְׁנָה שֶׁמְּבֹאֵר בָּהּ שֶׁהִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְלֹכֵן פֶּסֶק רַבִּי יוֹחָנָן כִּדְעַת רַבִּי שְׁמַעוֹן.

לפי כולם רבי שמעון מודה במוקצה מחמת חסרון כּיס שהוא מוקצה. ואין הלכה כרבי שמעון במוקצה מחמת איסור. ומחלוקת אם הלכה כרבי שמעון במוקצה מחמת מאוס

פְּלִיגִי בֵּה רַב אֶחָא וְרַבִּינָא,

חָד אָמַר, בְּכָל הַשָּׁבֶת כְּלָה הַלָּכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, לְבַר מִמְּקָצָה מַחְמַת מְאֹס, וּמֵאִי נִיהוּ, נֵר וְשֵׁן, שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׁאִין זֶה מוֹקְצָה, וְהִלְכָה שִׁישׁ מוֹקְצָה.

וְחָד אָמַר, בְּמִקְצָה מַחְמַת מְאֹס נִמְי הַלָּכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן [שְׁאִין מוֹקְצָה], לְבַר מִמְּקָצָה מַחְמַת אֲסוּר, וּמֵאִי נִיהוּ, נֵר וְשֵׁהָדָלִיקוֹ בֵּה בְּאוֹתָהּ שָׁבֶת, שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׁאִין זֶה מוֹקְצָה, וְהִלְכָה שִׁישׁ מוֹקְצָה.

אָבֵל מִקְצָה מַחְמַת חֶסְרוֹן כִּיס, אָפְלוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן מוֹדָה, שֶׁהוּא מוֹקְצָה.

דְּתַנֵּן, כָּל הַכְּלִים נִשְׁלִין [ואפילו מלאכתן לאיסור] בְּשָׁבֶת, חוּץ מִמְּסַר הַגְּדוֹל [מסור גדול שֶׁהָאוֹמֵנִים חוֹתְכִים בּוֹ עֲצִים, וְהוּא מוֹקְצָה מַחְמַת חֶסְרוֹן כִּיס הוּא שֶׁמְקַפִּידִים עָלָיו שֶׁלֹּא יִשְׁתַּבְּרוּ הַחֲרִיצִים שְׁבוּ שֶׁהוּא עֲשׂוּי כִּסְכִין מֵלֹא פְּגִימוֹת], וְיִתֵּד שֶׁל מַחְרָשָׁה [שְׁחוּפְרִים בּוֹ אֶת הַקֶּרֶקֶע, וּמְקַפִּידִים עָלָיו].

משנה

מותר בשבת לבעל להפך נדר, ולחכם להחזיר נדר שהוא לצורך השבת

מְפִירִין [מפיר בעל לאשתו] נְדָרִים בְּשָׁבֶת.

וְנִשְׁאָלִין לְנְדָרִים [חכם מתיר נדרים] שֶׁהֵן לְצִרְךָ הַשָּׁבֶת, כְּגוֹן שֶׁנִּדְרָה שֶׁלֹּא לֵאכּוֹל הַיּוֹם.

מותר לסתום 'פקק החלון'

וּפּוֹקֵקִין אֶת הַמָּאוֹר - מותר לסתום חלון על ידי 'לוח עץ' וכדומה שסותמים בו חלון.

מותר למדוד בשבת לצורך מצוה

וּמוֹדִדִין אֶת הַמְטָלָה - בגד אם הוא שלש על שלש אצבעות, כדי לדעת אם הוא קיבל טומאה וטימא טהרות.

וּמוֹדִדִין אֶת הַמְקָנָה - לידע שיש בו ארבעים סאה לטבילה.

וּמַעֲשֶׂה בִימֵי אָבִיו שֶׁל רַבִּי צְדוֹק, וּבִימֵי אָבִא שְׁאוּל בֶּן בְּטָנִית שֶׁפָּקְדוּ אֶת הַמָּאוֹר בְּטָפְחֵי - שֶׁסִּתְּמוּ חֲלוֹן עַל יְדֵי פֶךְ שֶׁל חֶרֶס.

וְקָשְׂרוּ אֶת הַמְקָנָה [כלי חרס] בְּגָמִי, לִידַע אִם יֵשׁ בְּגִיגִית פּוֹתֵחַ טָפַח אִם לֹא,

ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין [להתלמד על דבר הוראה], וקושרין [קשר שאינו של קיימא, אפילו לכתחילה] בשבת.

גמרא

ספק: אם מפירים גם שלא לצורך, שהרי אין יכול להפר אלא ביום שמעו

אבעיא להו, הפרה [מה שהמשנה מתירה להפר נדרים] **בין לצורך השבת, ובין שלא לצורך** השבת, שלגבי הפרה נאמר 'ביום שמעו', ואם לא יפר היום, שוב אינו יכול להפר.

ושאלה, לצורך, אין. שלא לצורך, לא. ומשום הכי קפלגיניהו מהדרי - ולכן המשנה חילקה אותם זה מזה, את דין 'שאלה' בפני עצמו, ואת דין 'הפרה' בפני עצמו. ש'הפרה' היא אף שלא לצורך השבת, ו'שאלה' היא רק לצורך השבת.

או דילמא - או שמא הפרה נמי לצורך, אין. שלא לצורך, לא - גם הפרה היא רק לצורך השבת, ואף שהבעל לא יכול להפר אלא ביום שמעו, מכל מקום חכם יכול להתיר את הנדר אף שלא ביום שמעו, וממילא יוכלו להתיר את הנדר למחרת, ולכן אם אינו לצורך שבת, אסור לבעל להפר את הנדר בשבת,

והא דקא פלג להו מהדרי - והטעם שהמשנה חילקה את דין שאלה ואת דין הפרה, **משום דהפרה אין צריך בית דין, אלא הבעל בעצמו מיפר, ושאלה צריכה בית דין, שצריך בית דין** או חכם להתיר את הנדר.

פשיטת הספק: בכרייתא מפורש שמפירין רק לצורך שבת

תא שמע, דתני [רב] זוטרי: דבי רב פפי - בבית רבי פפי, היו מפירין נדרים בשבת לצורך השבת, הרי משמע: **לצורך השבת, אין -** כן, מותר להפר. **שלא לצורך השבת, לא -** אסור להפר.

נוסח אחר: ספק: אם שלא לצורך אין מיפר, שהפרת נדרים מעת לעת. או שלא לצורך מיפר, שהפרת נדרים כל היום

לשנא אחרינא: אבעיא להו לצורך אפרויהו קתני - מה שהמשנה אמרה שמותר להפר לצורך, היינו בין בשאלה ובין בהפרה, שרק לצורך שבת מותר להפר נדרים בשבת, **ושלא לצורך, לא.** **אלמא הפרת נדרים מעת לעת,** ואם הבעל שמע נדר בשבת, הוא יכול להפר אותו בתוך ה'מעת לעת' (24 שעות) מאז ששמע, וממילא כשהוא שמע את הנדר בשבת, הוא יכול להפר אותו גם לאחר השבת, (למשל אן הבעל שמע את הנדר ביום השבת בשעה 12:00 הוא יכול להפר אותו עד יום ראשון בשעה 12:00) ולכן כל שאין ההפרה לצורך שבת, אסור להפר בשבת.

או דילמא - או שמא, כי קתני - מה ששינונו במשנה **לצורך, אשאלה הוא דקתני -** שנינו זאת רק לגבי 'שאלת חכם', **אכל הפרת נדרים אפלו שלא לצורך,** מותר להפר, היות ואם הבעל לא יפר היום, הוא לא יכול להפר את הנדר במוצאי שבת, **אלמא הפרת נדרים כל היום -** הרי מוכח שהפרת נדרים אינה 'מעת לעת' (24 שעות) אלא רק באותו יום עד שתחשך, ואפילו

אם הוא שמע את הנדר סמוך לחשיכה אינו יכול להפר לאחר שחשיכה, ולכן אפילו אם אין זה לצורך שבת, הרי הוא יכול להפר.

פשיטת הספק: הפרת נדרים רק לצורך, שמפירים מעת לעת

תא שמע, דתני רב זוטא: דבי רב פפי - בבית רב פפי, היו מפירין נדרים בשבת לצורך השבת, הרי משמע: לצורך השבת, אין - כן, אפשר להפר. שלא לצורך השבת, לא - אי אפשר להפר, אלמא - הרי מוכח: הפרת נדרים מעת לעת, וממילא אם שמע נדר בשבת יוכל הבעל להפר אותו גם במוצאי שבת, וכל שאינו לצורך שבת, אינו יכול להפר.

שאלה: הרי שנינו שהפרת נדרים כל היום ולא מעת לעת

אמר רב אשי: והאנן תנן - והרי אנו שנינו: הפרת נדרים כל היום, ויש בדבר להקל ולהחמיר, כלומר, פעמים שיש זמן רב להפר, ופעמים שיש מעט זמן, כיצד,

נדרה לילי שבת, מיפר לילי שבת, ויום השבת עד שתחשך.

נדרה עם חשיכה - ביום השבת סמוך לחשיכה, מפר ביום השבת עד שלא תחשך, שאם לא הפר משחשכה אינו יכול להפר,

הרי מבואר שהפרת נדרים עד שחשיכה, ומדוע אתה אומר שהפרת נדרים היא מעת לעת ממתי שמע את הנדר.

תשובה: הוא מחלוקת תנאים

עונה הגמרא: תנאי היא - דבר זה הוא מחלוקת תנאים,

דתנאי, הפרת נדרים כל היום.

רבי יוסי בר יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אמרו: מעת לעת.

ספק: אם נשאלים לנדרים שהן לצורך בשבת אף שהיה יכול להישאל עליהם מלפני שבת

שנינו במשנה: ונשאלים לנדרים שהן לצורך השבת.

אבעיא להו, מה ששנינו שמותר להישאל על נדרים כשהוא לצורך השבת, האם מדובר בשלא היה לו פנאי להישאל על הנדר מערב שבת, או דלמא אפלו [אם] היה לו פנאי להישאל על הנדר מערב שבת.

פשיטת הספק: נשאלים לנדרים שהם לצורך שבת אף שהיה לו פנאי להישאל עליהם מלפני שבת

תא שמע, דאזדקיכו לה רבנן לרב זוטרא ברה דרב זירא - רבנן התעסקו בנדרו של רב זוטרא בנו של רב זירא, ושרו לה נדרה - והתירו לו את נדרו, ואף על גב דהיה לה פנאי - ואף שהיה לו פנאי להישאל על הנדר לפני שבת, הרי מוכח שכל שהוא לצורך שבת, מתירים לו את הנדר, ואף שהיה לו פנאי לכך מלפני שבת.

המעשה שסגרו את החלון בפך מחרס כדי שהטומאה לא תכנס לבית דרך החלון. וכן קשרו כלי בגודל טפח בקנה גומי כדי לכדוק אם הכלי נכנס בסדק שבגיגית, ואזי הטומאה יוצאת דרך הסדק, וממילא הבתים הפתוחים לשביל לא נטמאים

שנינו במשנה: שפקקו את המאור בטפיח, וקשרו את המקדה בגמי.

אמר רב יהודה אומר רב: הלקטי קטנה היתה בין שני בתים - שביל קטן היה בין שני בתים, [וטמאה היתה שם] - היה מת מונח בשביל,

[עמוד ב] וגיגית סדוקה מנחת על גבן - בין בית לבית היתה מונחת גיגית סדוקה, נמצא שהגיגית הסדוקה מאהילה על השביל (ועל המת המונח שם), והנה אם יש טפח בסדק שבגיגית - הטומאה 'יוצאת' דרך הסדק, והטומאה, לא נכנסת לשני הבתים, אולם אם אין טפח בסדק שבגיגית, הטומאה נכנסת לבתים (אם יש להם חלון שפתוח לשביל),

ופקקו את המאור בטפיח - לפני שה'גוסס' מת - פקקו וסגרו את החלון שבין השביל לבתים, על ידי 'טפיח' (פך מחרס), כדי שהטומאה לא תכנס לבתים.

וקשרו את המקדה (כלי חרס בגודל טפח) בגמי, וניסו להכניסו לתוך הסדק שבגיגית, כדי לידע אם יש שם בגיגית - בסדק שבגיגית, פותח טפח, ואזי הטומאה יוצאת דרכו, ואין צריך להשאיר את החלון סתום עד שיוציאו את המת, אם לאו - או שאין בסדק 'טפח', ואזי הטומאה לא יוצאת דרכו, וסצריך להשאיר את סתימת החלון, כדי שהטומאה לא תכנס לבתים.

(קשרו את המקידה דוקא בגמי, היות והגמי כשהוא מתייבש הוא נופל, וממילא אין זה קשר של קיימא).

שנינו במשנה: ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת.

מדידה בשבת, כשאנו מתכוון כלל למדידה, אלא הוא מתעסק בעלמא

מספרת הגמרא: עלא אקלע לבי ריש גלותא - עולא נקלע לביתו של ראש הגולה, חזיה לרבה בר רב הונא דיתיב באונא דמיא וקא משח לה - והוא ראה את רבה בר רב הונא שהוא יושב בגיגית מלאה מים, והוא מודד אותה.

אמר לה עולא: אמר דאמרי רבנן מדידה דמצוה - מה שרבנן אמרו שמותר למדוד בשבת, אין זה אלא במדידה של מצוה, אבל דלאו מצוה מי אמור - מדידה שאינה של מצוה, וכי אמרו להתיר גם בזה.

אמר לה רבה בר רב הונא: מתעסק בעלמא אנא - אינני מודד לצורך כל שהוא, אלא אני מודד להתעסקות בעלמא, ואין זה בכלל 'מדידה'.

הדרן עלך פרק מי שהחשיך וסליקא לה מסכת שבת

מהדורה זו מתייחדת בהגשת דברי הגמרא
באופן שהלומד מקבל באופן ברור את
ה"צורתא דשמעתתא", נושאי הסוגיא,
השיטות והראיות.
בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד,
מסוכמת במוחו ובליבו.
הביאור ערוך באופן שהלומד "לומד" את
הסוגיא ובכך קונה קנין בדף.
הכותרות לפני כל נושא והקיטוע לכל
סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר
הז"ל "ליתן רווח בין פרשה לפרשה".
מעלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה
והאותיות המאירות הם האבן השואבת
ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק
עם מהדורה זו.

להנצחת המהדורה, מסכת או חוברת 0533129507
a0533129507@gmail.com

בס"ד

ניתן לשמוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]

במס' 036171111 - קול הלשון

ולחקיש * 70 - 700

9771565598004

32

05/08/2020

ט"ו אב תש"פ

גמרא ופירושה